

1991 йил 1 сентябрдан
чиқа бошлаган

Оила ва жамият

БАХТ-ОИЛА КЎРҒОНИДА...

Бу хонадонга кириб борарканмиз гавжум ховли ўртасида туриб меҳмонларга салом қилаётган келинчакка кўзимиз тушди. На-бира келинлардан бўлмиш бу келинчак қахрамонимиз Шаҳодат аяни Пайғамбар ёши билан қўтлаб таъзим қилаётган экан. 45 йил биргаликда бахтли-саодатли умр кечир-ишган Зойиджон ака билан Шаҳодат аялар-нинг юзларидан нур ёғди.

- Раҳматли қайнонам Роҳат буви менга тўймаганим-она меҳрини берди. Болаларим-ни биргалашиб катта қилишди. Қайнонам қизларимни турмушга узатарканмиз, кўрпа-ёстигидан тортиб, бешик анжом-асбоблари-гача тикиб -тахтлаб қўярди. Рўзғордаги саришталикни, одамлар орасидаги меҳру-оқибатни айниқса эъзозларди. Қайнонам : " Мендан кейин узилишиб кетманглр. Жи-гарчилик ришталари сизларни доимо боғ-лаб турсин!" - дея васият қилганди.

- Ўғил-қизларимнинг мана шундай тез-тез йиғилиб, дийдорлашиб туришидан отаси иккимизнинг кўнглимиз тоғдек кўтарил-ди, - дейди Шаҳодат ая.

Мана шу оддий ўзбек хонадонидagi фар-огатни кўриб, бахт ҳар кимнинг ўзи қўрган ши-намгина оила кўрғонида бўлишига ишондик.

Ҳамида

Тошкент шаҳри Акмал Икромов
тумани «Журжоний» маҳалласи

Суврат муаллифи — О.НУРМАМАТОВ

рени ўқитарканман бир нарса-га амин бўлдим. Ё таваб, ота-оналарининг хулқ-атвори, били-ми қандай бўлган бўлса булар ҳам ўшаларнинг нусхаси. Ҳамма нарса биринчи галда ота-онага, иккинчи навбатда эса мактабга, учинчидан маҳаллага боғлиқ бўларкан. Мен синфга киришим билан ўқувчиларнинг китоб-даф-тари, ўқув қуролларини бир на-зоратдан ўтказаман. Сўнг машгу-лотни бошлайман. Айрим ўқув-чилар бунга эътибор бер-майди. Боланинг тартибсиз бўлишига йўл очилади. Ўқитув-чи тартиб-интизомни талаб

ўтиб, 14 ёшида ночор қолган бир қизни бағримга олганман. Шўрликни елкаси қисик, эгни-боши юпун эди. Ўз қизимдай бўлиб қолди. Бир сулув киз бўлдики, ҳаммани ҳаваси кел-ларди. Кейин уни бир йигитга узатдим. Ҳозир қуда-анда-лик, бой-бадавлат бўлиб кет-ган. Ҳар тўй-маъракасида менга алоҳида бош-оёқ сарпо қилади. Қилган меҳру мурувватимни такрор-такрор қайтаради. Халқи-мизга айтар гапим, яхшилик қай-тмайди, деманг. Бировга яхши-лик қилсангиз, ундан қайтмаса, бошқадан қайтади.

Донохон ая Холмухаммедова жамоат ишларида ҳам фаол. Сал кам 30 йил маҳалла хотин-қиз-лар кўмитасига раҳбарлик қил-дилар. Маҳаллани ободонлаш-тириш ишларидан вақтларини ажмайдилар. Муаллима "Шўхрат медали", "Халқ таълими фи-дойиси", "Ўзбекистонда хиз-мат кўрсатган ёшлар мураббий-си" деган фарзлари унвонлар соҳибидир.

Донохон ая Холмухаммедова-нинг кейинги ишларида ҳам омад тилаймиз. Ибратли ум-рлари биз учун сабоқдир.

Тоҳир НОРИМОВ

Республика «Камо-лот» ёшлар-ижти-мой ҳаракати мар-казий кенгаши тар-ғибот-ташвиқот, ёш хотин-қизлар ва оила масалалари бўлими мудирини Насиба Ма-мараимова билан қилган суҳ-батимиз бугунги ёшлар, уларнинг ўй-хаёллари, қизи-қишлари ҳақида бўлди.

- Соғлом оила барпо этиш учун ёшларнинг билимла-рини, талаб ва маъсуля-тини шакллантириш мақ-садида ҳаракат томонидан қандай ишлар амалга оши-рилмоқда?

- Барчамизга маълум, оила-да қиз бола туғилса то у балоғат ёшига етгунча оналар назорати ости-да бўлади. Тарбиянинг кўзга кўринмас иплари орқа-ли қизлар ҳаётга, оилага тай-ёрлаб борилади. Йигитлар-чи? Нега улар ҳақда жуда кам бош қотирамиз. Оналар-ку, отаси бор, тарбиялаб олади деган ўй билан йигитнинг тақ-дирини ота зиммасига юк-лайди. Тирикчилик юмушлар-и билан банд отанинг назари бўлгуси ота, оиланинг таян-чи, унинг иқтисодий, моддий таъминоти учун масъул, аёли ва фарзандларининг ҳимоячиси каби тўйғуларни таркиб топтириш мақсадида "Сиз оила қуришга тайёрми-сиз?", "Ўсмирлик даври", "Соғлом оила-юрт келажаги" мавзуларида мактабларда, ўрта махсус ва олий ўқув юр-тларида очиқ мулоқотлар олиб бордик. Йигитларнинг ўй-фикрлари, муаммолари билан қизиқдик.

АВВАЛО

ИШОНЧ БЎЛСА

-Натижалар қандай бўлди?

-Биласизми, биз бундай учрашувларни но-ананавий тарзда олиб бо-раемиз. Уларга яқин бир дўст сифатида суҳбатлар олиб боргандик, натижа биз кутгандан ҳам яхши-роқ бўлди. Айниқса, ни-коҳланувчи ёшларга тиб-бий кўриқдан ўтишнинг афзалликлари ҳақида ту-шунтирганимизда, улар бизни саволларга кўмиб ташлашди.

Сурхондарё вилоятининг Ангор тумани, Жиззах, Сирдарё вилоят ёшлари билан қилган учрашувлари-миз жуда ҳам қизиқар-ли тарзда ўтди. Бизнинг бундай ҳаракатларимизга ёшларнинг ўзлари ҳам жонқуярлик қилишса, ўз келажақларига бефарқлик билан қарашмаса, шунда-гина кўзлаган мақсадга эришишимиз мумкин.

-Ёшлар етакчиси си-фатида тилакларин-гиз...

- "Меҳр ва мурувват йили" барчамиз учун омадли йил бўлсин.

Нигора АЛИШЕР қизи суҳбатлашди.

ЧИРОЙЛИК УМР

Юнусобод тумани Шариф Қозоқбоев маҳалласида яшовчи ўқитувчи Донохон ая Холмухаммедова саксон ёш бўсағасида турибди-лар.

- Мана, 62 йилдан бери мактабда дарс бераман, дей-ди Донохон ая. -Ўқитувчилик касбини танлаганимдан фخرланаман. Чунки ўқитув-чи - миллат тарбиячиси, у юрт тараққиётининг пойдевори-ни, келажагини бунёд этувчи хокисор зот.

- Донохон ая, бола тарбияси хусусидаги фикрларингиз...

- Инсон оилада қандай иқлимдан нафас олса, шун-дай шаклланади. Мен бир пайтлар ўқитган ўқувчиларим ҳозирда бола-чақали, наби-рали бўлишган. Набирала-

қилмадим, ўз обрўйига ўзи пу-тур етказди.

- Оилангиз хусусида ҳеч нарса демангиз.

- 1948 йилда турмушга чиққан-ман. 55 йил ахил яшадик. Тур-муш ўртоғим Маъруф ака Хол-мухаммедов оғир-босиқ одам эди. У киши ҳуқуқшунос, III да-ражали Генерал-майор даража-сига ча кўтарилдилар. Қарилк нафақасига чиққанларидан кейин маҳалла раиси бўлиб иш-ладилар. Мана 3 йил бўлди, оламдан ўтганларига. Биз ёмон яшамадик. Тўрт фарзандни во-яга етказдик. Фарзандларимиз биздан андоза олиб яшапти.

- "Меҳр ва мурувват йили"-да юртдошларимизга тилак-ларингиз...

- Меҳр-саҳоват кўрсатиш азал-дан халқимизга хос фазилат. Мен ҳам урушдан кейинги оғир йилларда ота-онаси оламдан

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасида Зулфия номидаги Давлат мукофоти

совридорлари билан бўлган учрашувда талаба-лар, Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари, хотин-қизлар кўмиталари фаоллари қатнашдилар.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўрин-босари, Республика Хотин-қизлар кўмитаси раи-си С.Иномова тадбирго раислик қилди.

Мамлакатимизда иқтидорли қизларни қўллаб-қувватлаш, улар истеъдодини камол топтириш йўлида Президентимиз Ислам Каримов ташаббу-си билан Зулфия номидаги Давлат мукофоти таъ-

КЕЛАЖАГИМИЗ ЮЛДУЗЛАРИ

сис этилганди.

Юртбошимизнинг Фармонида мувофиқ ҳар йили ушбу мукофотга аъло хулқи, ўқишдаги ютуқлари, ижтимоий фаоллиги билан назарга тушган, истиқ-лол ғояларини амалга оширишга астойдил интила-ётган 25 ёшгача бўлган қизлар сазовор бўлаётир. Зулфия мукофоти уларнинг адабиёт, санъат, фан ва маданият соҳасидаги ижодий фаолиятини қўллаб-қувватлашда муҳим ўринни касб этмоқда.

Ўз мухбиримиз

Хурматли тахририят! Ушбу мактубимни ёзишдан олдин - сизлар кўрсатган катта бир ёрдамнинг учун миннатдорчилик билдирмоқчиман.

Бу рўзноманинг чиқиши асло тўхтамасин! Унинг иходкорларини тану жонлари соғ-саломат бўлсин, қалблари доимо чарогон бўлиб, юзларидан нур аримасин, хонадонларидан кут-барака қанда бўлмасин. Сизларга яхши тилакларим кўп. Хатимни тамоматида яна айтман.

Мен сизларнинг ашаддй мухлисингиз Холбоева (Аминова) Малоҳатнинг отасиман. (Тахририятдан: Малоҳатнинг бир неча мақоласини газетамизнинг

кечди. Шу йилнинг ёз фаслида қизим бирдан касалликка чағилиб қолди. Инсон бошига не кулфатлар тушишини билмас экан. Бизнинг бошимизга ҳам шу дақиқадан бошлаб оғир қайғули кунлар тушди. Дардни даволаш жараёнини сизга айтиб ўтirmайман. Қизимнинг касали кундан-кунга камайиш ўрнига кучайиб, авжига чикди. Айниқса 1997-2000 йиллар бу эш учун ниҳоятда оғир бўлди. Китоб ўқиш, телевизор кўриш, одамлар билан гаплашиш у учун буткул ёт бўлиб қолганди. Умуман ҳаётдан бутунлай ажралиб қолди. Биз — ота-она уни олиб бормаган жойимиз қолмади. Қаредда

ки у яна мактабга қайтар, севимли иши билан шуғулланар, лекин унганча адабиётга бўлган қизиқишини сизлар орқали намоен этишига кенгрок йўл очиб берсангиз, яъни юборган макрала ва шеърларини рўзномада чиқариб турсангиз. Бу эса унга яна қайта далда бериб, соғлиги яна ҳам яхшиланади, деган умиддаман.

Энди қисқача оиламиз ҳақида: Мен давлат ишида бир неча йил ишладим. Ҳозир ишламайман - II гуруҳ ногирони. Ушаси - Аминова Муҳаббат ҳам давлат ишида бир неча йил ишлаган, ҳозир - нафақахўр. 5 фарзандимиз бор (4 қиз, 1 ўғил) каттаси шу - Малоҳат.

МЕН СИЗДАН ДАВО ТОПДИМ

Ким фақир кўнглини олиб шодон айлағай, Ки каъба вайрон ўлса обод айлағай.

Шу қизимизнинг соғлигини ўйлаб, мен ногирон, опаси касалмиқд бўлиб қолганмиқ.

бир яхши шифокор ёки табиб бор, деб эшитсак, олиб бордик. Лекин ҳеч қайсиқидан шифо топмадик. Вақт ўтши билан унинг касаллиғи бироз камайгандек бўлиб туолди, лекин бу

салмиқд бўлиб қолганмиқ. Яна бир бор тахририятга миннатдорчилик билдириб, омадлар тилаб, дуоёи жонингизни қилиб қоламиз. Беморлар дардига малҳам, фақирлар кўнглини шодон айлаган бу рўзнома эл назаридан қолмасин. Умри боқий бўлсин, иходкорлари эса доимо соғ-саломат бўлишсин.

Хурматли тахририят! Қизимнинг ушбу шеърини сизларга юбораялман.
Фафур АМИНОВ
II-гуруҳ ногирони
Янгийўл шахри

Газетхон-газета ва ҳаёт ҳақида

ўтган сонларида, жумладан 7-сонда ҳам ўқигансиз. "Қайдасиз Анномашлар, овоз беринг Барчинойлар" мақоласи муаллифи Малоҳат Холбоевадир).

Қизим ҳақида сизларга бироз маълумот бермоқчи эдим. Малоҳат мактабда ўқиб юрган чоғидаёқ адабиётга қизиқиб, уни лухта ўрганиб келмоқда эди. Дугоналари, ҳатто устозлари ҳам унинг ёзган иншоларини қизиқиб ўқишар, келажакда албатта адабиёт соҳасида етук мутахассис ёки аjoyиб журналист бўлади, деб ўйлашарди. Бир куни адабиёт ўқувчиси мени чақириб: "Бу қизингизни албатта адабиёт соҳасидаги бирор ўқишга беринг, чунки унинг адабиётга қизиқиши жуда кучли. У шахар олимпиадаларида фаол қатнашиб, бир неча бор адабиётдан биринчи ўринни эгаллади. Шаҳар бўйича ўтказилган бадиий ўқиш йўналиши танловларида қатнашиб мактаб ўқувчиларини ҳам лол қолдириб, мактабимизга олиқшир келтирди. Янги адабиёт ўқувчиларини "докадаги" грамматик хатоларини кўрсатиб, бир неча марта мулзам ҳам қилибди. Бадиий китоблардаги иборалар, сўзларнинг маъноларини шарҳлаб беришни сўраб муаллимларни холи жонига қўймайди. Баъзан унинг саволларига ўзим ҳам жавоб топа олмай, уйга бориб китоб титишимга тўғри келиб қолади", - деб қолди.

тунлай соғайиб кетгани йўқ. Назаримда, унга бирор нарса қаттиқ таъсир кўрсатиши керакдек туоларди. Мана шу таъсирни, фикримча "Оила ва жамият" рўзномаси кўрсатди. Бир куни укаси унга "Оила ва жамият" рўзномасини олиб келди. У рўзномани ўқиб, бир оз фикр билдиргандек бўлди ва аста-секин шу рўзномани сўрайдиган бўлиб қолди.

Орадан кунлар, ойлар ўтгани сайин унинг шу рўзномага бўлган қизиқиши ортиб борди. У рўзномада кўрсатилган масалалар, воқеалар ва баъзи тақдирлар ўзиниқидан ҳам оғирроқ эканлиғи ҳақида ўқиб шўр қилар ҳамда фикрлар билдирарди. Бу фикрларини у баъзан бизлар билан, баъзан маҳалламиздаги аёллар билан бўлишарди. Аста-секин ўз фикрларини қроғозга тушириб, бизга ўқиб берадиган бўлди. Ундаги бу ўзгартишни кўриб биз (ота-она) қувондик.

Бир куни шу ёзилган фикрларини бирини менга кўрсатди. Қарасам, фикрлари яхши ва равон ёзилган. Шундан мен унга бу фикрларини "Оила ва жамият" рўзномасига юборишини маслаҳат бердим. У иккиланиб туриб, умидсизларча: "Буни чиқаришармиди?!" - деб аҳамият бермади. Мен унга билдирмай ўша ёзган фикрини сизларга юбордим. Орадан бироз вақт ўтган рўзноманинг бир сониди мақоласи чоп этилибди. У ўқиб туриб менга: "Ие, мана бу менинг макрама-ку! Ким юборибди бунчи?" - деб хайрон бўлди. Шунда мен унга хали адабиёт соҳаси бўйича шуғуллангани мумкинлигини, агар бутунлай соғайиб кетса, балки дарс беришни давом этириши ҳам мумкинлигини билдирдим. Шундан бери у ўз фикрларини қроғозга тушириб юбориб турибди. Бу нарса унинг руҳиятини, кайфиятини кўтарди, дардини анча енгилаштиргандек бўлаяпти.

Айниқса, унга хат йўллаб, у тўғрисида маълумотнома сўраганларингизни кўриб, жуда бошқача бўлиб, худди янги туғилгандек бўлиб қолди. Ҳаётга, одамларга, бизга бошқача қарайдиган бўлиб, ҳаётда ўз ўрни борлигини ҳис қила бошлади. Ҳар пайшанбани орақиб қутиб, рўзномадаги бирор-бир мақола ё хабарларни бефарқ қолдирмасдан, маҳалла аёллари ўртасида мунозарага қўйиб, улар билан фикр талашиб, бир умумий фикр жамлаб сизларга йўллайдиган бўлиб қолди. Айниқса Турсуной Содикованинг мақолаларини жуда севаб ўқийди ва чиққан китобларини дўконлардан қидириб юради. Рўзномаларингизда чоп этилган турли тақдирлар, воқеалар бари-барини йиғиб боғлаб олиб қўйган. Хуллас, у ўзини чинимага қидир эканлигини билдирга бошлади. Бал-

ТАНИШИНГ: ЗУЛФИЯ МУКОФОТИГА НОМЗОДЛАР

Шаҳноза ШОЖАЛИОВА - Намданак қишлоқидан. У Паркент туманидаги 22-умумтаълим мактабининг II-синф ўқувчиси. 6-синфдан бошлаб шеърлар ёзади. Узининг асарлари билан туман ва республика матбуотида мунтазам қатнашиб келади. 2003 йилда Шаҳнозанинг шеър ва ҳикоялари жамланган "Туйғулар" номли тўплами босмадан чиқди. "Кўзминчоқ", "Отажон", "Аёлга" шеърлари айниқса эътиборга лойиқдир. Шаҳноза фаол қиз. У туман Хотин-қизлар қўмитасининг "Қизлар клуби" да адабиёт йўналишини бошқаради.

Нулуфар САЙДАЛИЕВА - Оққўрғон туманида туғилган. Туман "Қувонч" ансамбли аъзоси. Рақс санъатида шундоқки балана. 1997 йилда ўзбек миллий рақс ва хореография олий мактабига ўқишга кириди. Республикамизда ўтказилган "Хур диёрнинг хур фарзандиман" телевизион кўрик танловига қолибаси. Нулуфар жозибдор рақслари билан "Наврўз", "Мустақиллик" тантаналарида фаол қатнашиб келмоқда. У рақслари билан ўзбек миллий рақс санъатини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун фахрий ёрликлар билан тақдирланган.

Ноaira РАХИМБЕРДИЕВА - Бўстонлик туманидан, шу тумандаги II-умумтаълим мактабининг II синф ўқувчиси. У табиатнинг бетакрор гўзаллигини севагани учун бу тасвирларни ўз расмларига кўчирган. Чиройли расмлари кўرғазмалардан жой олган. Шунингдек, у моҳир чевар. Унинг "Янги либослар" кўрғазмаси ташкил этилган. У замонавий соч турмакаш лизинери сифатида кўрик-танловларда иштирок этиб, фахрий ёрликлар билан тақдирланган. Танловда маданият йўналиши бўйича қатнашмоқда.

Гульнур ИСАЕВА - Ангрен Давлат Педагогика институтининг 3-курсига ўқийди. У институтнинг энг аълочи ва фаол талабаларидан. Ҳикоя ва мақолалар ёзади. Гульнур талабаларнинг илмий анжуманида халқ оғзаки ижодига бағишланган илмий иш билан қатнашган. Унга ҳозирги кундаги қозоқ халқининг тўйлари, урф-одамлари ва уюмлари жула чиройли ёртиб берилганлиги учун у фахрий ёрлик билан тақдирланди. Мазкур танловда таълим йўналиши бўйича қатнашмоқда.

Ахборот МУРУВВАТ ҚИЛМОҚ ҲАМ САОДАТДИР

Биз қадим замонлардан савоб иш қилмоқни ҳамма нарсдан ҳам улуглаб ишган халқимиз. Зеро, юртимизнинг ҳар бир гўшасида ҳар куни бир яхшилик қилинади.

"Мохр ва мурувват йили"да ҳам ушбу анъана давом этиб келаяпти. Тожкент шаҳрида фаолият кўрсатган Қувайт жамғармасининг Ўзбекистон бўлими томонидан Тожкент шаҳридаги кўзи оғизлар жамиятига, С.Раҳимов туманидаги "Истиклол", Юнусобод туманидаги "Турон", А.Икромов туманидаги "Шарқ гули" маҳаллаларига, максадлар ва мадрасаларга 5 миллион сўмлик озиқ-овқат ҳадялари тарқатилди.

Дунёда бир инсоннинг кўнглини саҳоват нури билан ёритмоқдан катта савоб йўқ. Гап фақат хайру-эхсон инъом қилишда эмас, балки шу одамларнинг кўнглини кўтаришда. Биз имкон қадар шуларга эътиборни қаратамиз, - дейди жамғарма раиси Абдулҳаким Матқулов.

Ўз мухбиримиз

...1984 йил биз учун жуда оғир йил

Малоҳат ХОЛБОЕВА

Муҳаббат Тўхташева

ҚАДР БЕР АЁЛГА

Ораста кунларни қиймат қил,
Дунёга ҳаёдан ҳиммат қил,
Дулик ҳаммадан қиймат қил,
Қадр бер аёлга, Худойим!

Ташвишлар чуқалин ўйида,
Садоқат яшасин ўйида,
Мушк эмас, бешикнинг бўйида
Атр бер аёлга, Худойим!

Тўмарис кўзида шаҳд бергин,
Оила, уй, рўзгор нақд бергин,
Эркашинг кўксидан тахт бергин,
Давр бер аёлга, Худойим!

ШЕЪРИЯТ
ДАФТАРИДАН

Суманбар боғлардан сабоҳ бер,
Шайтоний йўллардан оғоҳ бер,
Энг тоза кунлардан сабоҳ бер,
Сабр бер аёлга, Худойим!

ТУШ

Қишлоқ, менинг кўзларимни олган қишлоқ,
Сўнгисиз орзу-хаёллардан толган қишлоқ,
Бир кун мен-ла Самарқандда қолгин... қишлоқ.

Каровотми... гижирлайди бўйинларим,
Масофани қишлоқ қилиб тўғриладим,
Ўғирларнинг бугдўйдан ўғирладим.

Тандирларнинг танларида исинайин,
Офтобрўя ёнларида исинайин,
Кўзгалмагин, хаёлингга қўйилайин.

Афросиёб азон айтди, жузжикаман,
Масофани ҳўплай-ҳўплай этти каман,
Қишлоғимни энди қайга бекитаман!

ЯХШИЛИККА ҚАРАБ
ЯША

Вужудимда меҳр йўли
Йўлакчалар очилди.
Тонг - доянинг этагида
Йўрасчилар очилди.
Алла болам алла-ё,
Кел, меҳримдан тот, болам,
Мен сени ухлатайин
Сен мени уйғот, болам.
Бағримга кел, қулурим,
Бол-у парим бўлақол.
Ҳеч нарсага олишмас
Олтин зарим бўлақол.
Алла болам алла-ё
Андухларим от, болам.
Мен сени ухлатайин
Сен мени уйғот, болам.
Дунё қўйи-қўйи тўла,
Ривоят, матал бола.
Сен ётсан қўлимда,
Аллага махтал бола.
Алла болам, алла-ё,
Қулоқ солиб ёт, болам.
Мен сени ухлатайин
Сен мени уйғот, болам.
Ғафлатдек каззоб билан,
Олишиб яшадим мен.
Нафрат-у азоб билан
Қорнаиб яшадим мен.
Сен меҳра бот, болам.
Мен сени ухлатайин
Сен мени уйғот болам.
Яхшиликка қараб яша,
Кўзларинг яшиқ бўлмай.
Тин олиб ётган жажжи
Юракчанг янғорқ бўлмай.
Алла билан сен аввало
Ўзингизни уйғот, болам,
Қалбингни уйғот, болам

Опа-ука ижодкорлар Муҳаббат ва Ориф Самарқанд вилояти, Иштихон туманида ўсиб-ўлғайишган. Шеърин сабоқни шк марта падали бузрукворидан, сўнг СамДунийн журналистика факультетида ўқиб олшган. Уларнинг биргаликдаги ва алоҳида бир неча шеърин китоблари нашр қилинган.

МЕҲРИ БЎЛАЙЛИК,
АЗИЗ ЮРТДОШИМ!

МЕҲР ВА МУРВОБАТ ЙИЛИ

(Боши ўтган сонларда)

46. Юртдошим, ёш-лик-олтин давр, тала-балик беғубор дамлар. Босқичдошингиз - онгли, интизомли яқин дўстингиз бўлиб қолади, қадрлаганингиз қадрингизга етгани. Устозингиздан олганингиз вақти келиб шогирдларингизга - фарзандларингизга сабоқ бўлади. Алишер Навоийнинг - "Хунарни асрабон не-тқумдир охир. Олиб тупроққаи, кетқумдир охир", деган сўзлари бор. Хунарни ардоқлаган, касбини севган инсон, хор бўлмайди.

47. Юртдошим, кейинги йилларда янги, ёш оилаларнинг аж-ралаши юз берапти. Бунинг са-баби ёшларнинг бир-бирини тушунамслиги муҳаббатнинг ба-рқарор эмаслиги. Баъзан икки ёшнинг тўй харажатларининг ошириб юборишлиги, қалин пули, қайноналарнинг майда гаплари оқибатида, ёш оилалар бузилиб кетаяпти. Ота-оналар, фарзандлар оиласининг аҳил яшашини сергак бўлинг! Оила Ватан таянчидир, унутма.

48. Юртдошим, "Бола азиз - одоби ундан азиз" дейдилар. Болага тўғри инсонийликка хос тарбия-таълим берайлик! Халқ орасида шундай ривоят юради: **Кўп фарзандли ота, аёли билан келишиб, буюринган юмушни бажармаган ўлғига, кечки овқат маҳалда жазо берибди. Бошқа болаларнинг олдига овқат келтириб қўйган она, иш бажармаган ўлғининг олдига, касасига тошни солиб келтириб қўйибди. Бола ҳайрон бўлибди. Шунда отаси: - Болам, меҳнатдан қочганининг жазо-си шулдир! - дебди. "Меҳнат қилса бўлади, лекин тошни еб бўлмайди", - деб ўйлаган бола, шу кундан эътиборан, меҳнатга меҳр қўйибди...**

...Болаларингизни ҳурмат қилинглр, уларга яхши одоб беринглр, зеро, болаларингиз сизларга ҳадайдир", - деб ёзган эди Ибн Можа ривоятларидан бирида...
49. Юртдошим, Ватанни кўриқлаш, аскарлик авлод-аждодий мерос, инсонийлик бурч. Бунинг учун керак: пўлатдек ирода - куч. Шу сабаб хом, пуч, парижонхотир хаёлдан кеч, юртдошим!

50. Юртдошим, унутаёзманг! Рақибингизнинг дунёқарашини, юрагини, сизга нисбатан боши берк кўча, туби берк сеҳр, иши-да макр, қадамини омадсизликни бошлаб келувчи гумон, уйдирмалар бор. Кўзларини нурда танинган санчилуви игналар, тилининг учини, сохта асал, тилининг остида захар бор. Ҳар сония ўзингизга сергак бўлиб қаранг. **«Ўрни-ўрнида кечира олишлик - мардлик, кечира олмаслик номардлик саналади» - деб ёзганлар соҳибкирон Амир Темур...**

Кўлингиздаги қосангизда - меҳр тўла шарбат, тилингида - бол, қалбингизда шафқат, гурур, дунёқарашингизда, ғолиблик, хушёрлик бўлсин! Бу фазилатни, руҳий қобилиятингизни ҳар сония кўпайтириб боринг!

51. Халқимнинг ёши улуг, нуруний кексалари, энди сизга тўғри келмас, оғир меҳнат қилиб, кечмоқ лой. Кучингиз ет-гунча оз-оз қилиб меҳнат, еб-ичинг, сўнг танингиизга сурқанг мой. Босиб ўтдингиз босқичларни, ҳаёт юкин кўтарган от бўб,

энди бўлолмайсиз той. Сиз ўғил-қиз, набиралару эл-юрт учун насихату пандларга бой-сиз. Чикаринг хордик, меҳмон бўлиб, мезбон бўлиб, ичинг, роҳат-фароғатга аччиққина чой. Биз-чун, сиз кексалар юр-тимизга бўлолгансиз чирой... Қалб ҳароратларингиз, шижо-ат ва ғайратингиз ёшларга иб-рат бўлғуси.

52. Юртдошим, ўтмишда ўтган буюк авлодларимизнинг ноёб адабий илмий, маънавий бой меросларини қадрлайлик. Кўхна обидалар, бинолар, ёд-горликларни шахсий жамғар-малари ҳисобидан, баъзи ўринларда ҳашар йўли билан бунёд этганлар. Лекин, кейин-ги йилларда, баъзи бировлар ўзи тирик бўла туриб, ҳали халқ учун хизмат қилди, қил-мадими, 4-5 гектар ер олиб, ўз номини қўйиб олапти, ўзига ҳайкал қўйяпти?! Бу тўғри кел-лармикин-а?

Юртдошим, яхши инсонлар шуҳрат ортидан қувмайди, меҳ-нат қилади эл-юрт учун. Бу то-ифа инсонларнинг ўзини Шуҳ-рат қувиб юради! Унутманг!

53. Юртдошим, сўз бериш, сўзинг устидан чиқиш, лафзи ҳалол. Ваъда берилдими, ба-жара ол! Қўлингдан келмаган ишга лафз қилма! Ҳаромдир пора, мўмай даромад. "Олмай-май" деб лафз қилолмайди, порахўр! Лафзи ҳаром одам-нинг пойқадами, оёк қийми ҳам нопокдир. Аларнинг лаф-зига ишонма, юртдошим! Се-нинг лафзинг ҳалол, қабиҳ йўлдан юрма, сўнг бировдан кўрма!

54. Юртдошим, ҳаётнинг ач-чиқ-чучуги, лаззатини татиб, яшаб юрибмиз.

Яшадим, ҳаётда, ўрта ҳол, куйи,

Ўргатди шодлигу, ажралиш куйи. Аллоҳим сийлаб дерлар: элу уртимни, Букилмасин қаддинг, истиқлол бўйи.

Юртдошим, ўрта ҳол яшаш бахт, юқори яшаб ўзлингизни, қуйи яшаб номусингни йўқот-ма, виждон азобини тотма!

55. Юртдошим, илм чашма-сининг соҳибу соҳибалари. Ус-тозларим дердилар: илм уммо-ни чексиз, тубсиз! Бу тубсиз-ликнинг боши бору, интихоси, ниҳояси йўк! Ҳадисларда дей-илади: - Олим бўл, олим бўлма-санг, унинг хизматида бўл, хиз-матида бўлмасанг, суҳбатинида бўл.

56. Юртдошим, аввало оиланг, боланг-чақанг, қўшинг, маҳалланг, Ватанинг билан тиниб-тинчи... Тилинг, дилинг бўл бўлсин! Озор есанг ҳам, безорман дема! Бир то-мон сал паст кетса, олам гули-стон! Юртимизни гулистонга айлант! Дилинг пок, ниятинг холис бўлсин.

(Давоми бор)
Эргаш АТОВЕВ

ҲАЙРАТ
Дўстим Орифжона

Бу ҳаёт кўхна ва шу қадар мангу,
Бу ҳаёт оддий ва шундоқ мукамал.
Ажаб, мусаввирнинг тасаввур, онги
Шоироналигин билмас эканман.
Қаранг, кўзларини нималар жодир,
Қаранг, юзларини балқийди жунун.
Ҳақиқат қуйида хар нега қолдир,
У ҳам бедорликда ўтказар тунин.
Унинг ҳам қўлидан тушмайди қалам,
Унга ҳам лозимдир бир энлик коғоз.
Асарларин эса ўқийди олам,
Соқин ҳайрат билан, чикармай овоз.
Шоирнинг шеърини акс этса ҳаёт,
Сўз ила мужассам айлар тасвирин.
Мусаввир ортикча ранг ишлатмаёк -
Чизиб қўя қолар яқкол расминин.
Шоир ва мусаввир дунёни битта,
Бирок бошқалардан фарқли негандир.
Улар топишди айро мухитда,
Улар баҳорни ва ...кузни севади.
Кувват манбаи ҳам ягона илдиэ, бировдан.
Агар шоир бўлай, десанг расм чиз,
Рассом бўлай десанг- Шеър ёз, биродар!

РОЗИЛИК

Соғинчи ўртайдим.
О, нечук дамки -
Болалик қолдирган издан розиман.
Келар кўкларларга қўз тутсам ҳамки,
Ўтган баҳорларим, Сиздан розиман!
Етишдим умримнинг чорак асрига,
Хотира қайтарар дилни аслига,
Томирларим туташ хар бир фаслига -
Югурган ёз-у киш, қуздан розиман.

Бепоен ўлкамининг бағирларида,
Товни елкалаган адирларда,
Хислар териб ўсдим ёмғирларида,
Пойим ўнган дала-туздан розиман.
Нимадир ялт этди тафаккуримда,
Унга бўлсин меҳрим,
...Билмам, қанча фурсат бўлолдик ҳамдам,
Сўнг юзим сарғайди фироқдан, ҳамдан.
Майли, қалбим, яна минг бора алдан,
Ўша... алдаб кетган Қиздан розиман!

Ориф Тўхташ

ҚЎШНИ ҚИЗГА
(Ҳазил)

Соғинча яна қайтдим,
Гўзал, она - қишлоққа.
Сепинг исмигни айтдим -
Томдаги қизгалдоққа.

Дардларимни қолдирмай
Тўқиб, дилни бўшатдим.
Томда туриб, билдирмай
Айовингга тош отдим.

Тош ҳам томлаб бориб,
Тўхтади остонамга.
Ётдим майсани ёриб,
Кўримай, деб онамга.

Итгинанг қурғур тошини -
Борди-да, ҳидлаб кўрдим.
Ва шарт кўтариб бошини
Ховлимиз томон ҳурдим.

Онан ҳам келиб бирдан,
Тошин олиб қўлига.
Оғоҳдайин бу сирдан,
Отди келган йўлига.

Ҳайқмоқлик ўрнига,
Қувониб кетдим бирам.
Ахир қувонмай неча
Палаҳмон тош қизлар ҳам!

Кўксима сизмай ҳамон,
Юрак шундай гам ейди:
Сен қизни ҳам биз томон -
Отворишса қанийди.

- Ёшим 70га яқинлашиб, бу дунё сафарига яқун топаётган бир вақтда кўнглимни "Оила ва жамият" мухлисларига очиб, улардан маслаҳат сўрамоқчиман, - дея гап бошлади Тошкент вилоятининг Янгийўл туманидан кўнги-роқ қилаётган Рисолат буви.

- Ота-онам Қарши шаҳрида туғилишган. Тақдир уйиними ёки ёшлик қилишганим, 13 ёшга етганимда улар ажрашиб, бошқа-бошқа оила қуришди. Онам турмушга чиқадан олдин мени ёши бир жойга бориб қолган қари момосига қолдириб, синглимни ўзи билан олиб кетди. Хосият момомнинг қулоғи яхши эшитмас, кўзлари ҳам узокни кўролмасди. Унга овқатини бериб, чойини ичириб қўйсангиз бўлди. Ҳеч нарса билан иши йўқ. Қарга кетаяпсан, дугонанг ким деб сўрамайди. Ховлимиз ўртасида кекса бир тут бор. Уша тутнинг соясига кўрпача солиб ўтиргизиб қўйсам, ўзича нималарнидир гапириб ўтираве-ради. Биздан икки эшик нарида яшовчи қўшимизнинг Низом деган ўғли бор. У ҳар куни уйимиз олдида хўштак чалиб ўтадиган одат чиқарди. Бора-бора унинг хўштаклари менинг ақлимни ўғирлади. Тунари момомга, "мен ухлайман, сиз ҳам ухланг", - дердим-да, чирокни ўчириб чиқиб Низом акам билан оймомо ёруғида суҳбатлашиб ўтирдик. Уша мудҳиш воқеа юз берган кунлар киш фаслининг "Чилла ойи" эди. Учокқа олов ёқиб, сандалга солдим. Ис-

сиққина бўлсин, деб момомни сандалга яқин жойга суриб устидан яна битта қалин кўрпа ташлаб қўйдим. Низом акамнинг юзи ойнадан кўрингач, чирокни ўчириб: "Момо мен ухлай-

ХАТОЛАРИМ

ман, яхши ётиб туринг", - дея билдирмасдан чиқиб кетдим. Уша куни Низом акам мени бир дўстиникига олиб борди. У ерда маишат қилдик. Туни билан ўша ерда қолиб кетдик. Эрталаб уйғонсам соат тўққиз. Жон ҳолатда уйга қараб югурдим. Не кўз билан кўрайки уйимиз олдида анчагина одамлар йиғилган. Қаердандир етиб келган онам: "Қаерларда юрибсан беномус", - деди-ю, аллақандай оқ матони кўтариб момом ётган уйга кириб кетди. Тунда кўрпа кизиб турган чўғга тушиб куя бошлаган. Тутун ичида қолган момом эса... Тонгга яқин мачитдан чиқаётган отахонлар уйимиздан чиқаётган тутунни кўриб ховлига киришса аҳвол чаток, дарров онамга хабар беришган. Бир амаллаб момомни маъракаларини ўтказдик. Кўп ўтмай ҳомиладор эканлигимни билиб қолдим. Онамга айтганим, роса таъзиримин берди. Қариндошларимиз Низомнинг онаси олдида кириб воқеадан хабардор қилганиди, у: "Ўғлимни ҳозир уйлантирмаймиз, ундан ташқари қорнида боласи бор қизни келин қилмайман", - дебди. Онам мени қаргаб-қаргаб бола-ни "аборт" қилдирди. Бу воқе-

адан кўпчилик хабар топгач, кўчага чиқсам одамлар кўллари-ни биғиз қилиб кўрсатадиган бўлишди.

Ўн етти ёшга тўлганимда ҳовлини сотиб, таваккал қилиб

калтаклардим. Кичиги тўрт ёшда эди. Тез-тез касал бўлгани учун шунисини кўпроқ ёмон кўрадим. Кейин-кейин уларни овқатдан қисадиган одат чиқардим. Бир куни шавла қилдим. Эр-хотин икковимизга алоҳида косага сузиб, уларни овқатларига бир кафт тузни аралаштириб солиб бердим. Болалар бир

қошиқдан овқатни оғзиларига олиб боришди-ю, қошиқни дастурхонга қўйиб нон еб ўтираверишди. Хўжайинимни кўзи овқат емай, бошларини эгиб ўтирган қизларига тушиб қолиб: "Овқатларингни емайсанларми?" - деди. Қизлар: "овқатимиз шўр, еёлмаймиз", - деди. Шундан кўрқиб, "қорни-ни тўқ", - деб қўяқолишди. Шубҳаланган

ЎЗИМГА АЁН

Тошкент вилоятининг Янгийўл туманига келиб, бир аёлни уйига жойлашдим. Ҳар кимларни уйда ишларини қилиб юриб, тирикчилик ўтказдим. Орадан анча вақт ўтиб, хотини оламдан ўтиб, иккита қизчаси билан қолган бир эракка турмушга чиқдим. Негадир унинг қизларига меҳр қўя олмадим. Нуқул зах-римни сочиб, бир баҳона топиб

хўжайиним уларнинг овқатидан татиб кўрди-ю, идиш-пидиш билан юзимга улқотириб юборди. Чунонам тепкилаб урдик, дарвозадан зўрга, эмаллаб чиқиб, қочиб кутулдим. Уша воқеа ҳам менга сабоқ бўлмади. Кўча-қўйда бемаъни қизларга қўшилиб кайфу-сафода ҳаёт кечир-ишни давом эттираве-рдим. Лекин бу дунё-

да яхши инсонлар ҳам кўп экан. Ўзимдан ўн икки ёш катта бир одам нуқоҳга олди. Унинг ҳам хотини оламдан ўтган. Учта ўғил, иккита қизи бор. Раҳим ака мени астойдил тарбиялаб ўз йўлларига солиб олди. Қизларини турмушга бердим, ўғилларини уйлантирдим. Яхши аёл бўлишга ҳаракат қилдим. Икка-калла катта ўғли алоҳида ту-ришади. Чолим оламдан ўтганига икки йил бўлди. Икки йилдан буён мен дўзах оло-вида қуяман. Бир пайтлар биринчи эримни бегуноҳ болаларига кўрсатган ёмон-ликларим ўзимга қайтаргати. Кенжа келимин Анора бало чиқди. Тезроқ ўлсин, мен қутулай деяптими, овқатимга туз солиб, шўрғина қилиб бе-ради. Унинг бу одатини ҳеч кимга айтолмайман, ичимга ютаман. Чунки хатоларим ўзимга аён. Мен гуноҳкор бу-виман. Ундан ташқари кели-миннинг тўртинчи синфда ўқийдиган қизчаси мен билан бирга туради. Қиз эмас, нақ шайтон. Ҳеч гапга қулоқ солмайди. Нима десам қижир-лаб қулгани-кулган. Айтинг қизим, қандай қилсам бола-ларимнинг кўнглини оламан.

Рисолат буви анча кексайиб қолган бўлса-да, ёшлиқда қилган хатоларидан афсус, надомат чекиб, азобланиб яшапти. Бугунги кунда кели-ни ва неваралари томонидан қилнаётган ёмон муно-сабатга эса бир нарса деб баҳо бериш қийин. Рисолат бувига энг яхши маслаҳатни сиз "Оила ва жамият"нинг доно мухлислари берарсизлар деб кутиб қоламиз.
Нигора ЙЎЛДОШЕВА

Кўнги-роқ қилаётган аёл ҳаяжон билан гапирарди.

- Биласизми, олажон. Дунёда яхши инсонлар кўп экан. Аслини олганда ўзим ҳам шундайлар борли-гига ишонмасдим. Лекин...

- Бирон воқеа рўй бергани учун шундай деясизми?

- Ҳа, яқинда қизим билан боғлиқ бир воқеа рўй берди. Мен ўша диён-атли инсонга газетангиз орқали миннатдорчилик билдиргим келди.

- Унинг кимлиги сир эмасми?

- Йўқ. Бунинг учун аввало бўлиб ўтган воқеадан сизларни хабардор қилмоқчи эдим.

- Бемалол, гапираверинг.

- 2003 йилнинг 27 декабр куни қизим кўчага 650 минг сум пул билан чиқиб кетибди. У стипендияси-ни, адаси ва бошқалар берган пул-ларни йиғиб юрарди. Шу куни у теле-фон сотиб олмақчи бўлди. Кейин у пулларини санаб, "Ойижон! Мен шунча пул тўплабман." - деди хурсан-д бўлиб. Чиндан ҳам у жуда те-жамли эди. Бўлар-бўлмас нарсалар-га пулини совурмасди. Санаб кўрса 650 минг сумдан ошган экан. Мен эса унинг ҳамма пулини олиб чиқиб кет-ганини билмай қолибман. Хуллас...

Уша куни у пулини оқ "Тико" ма-шинасида қолдириб келибди. Лекин биз бунинг эртаси куни билиб қолдик. Унинг қўлида нарсаси кўп бўлганидан сумкачаси тушиб қолган-ини сезмабди ҳам. Бироқ, эртаси куни нимадир олмақчи бўлиб сум-кани излашга тушдик. Ерда ҳам, кўда ҳам йўқ-да у.

- Унинг йўқолганини шунда бил-дингизми?

- Қизим кечқурун сумкачани кўрмаганлигини эслади. Сумкача-нинг машинада қолиб кетгани аниқ эди.

- Турмуш ўртоғингизга айтдин-гизми?

- Ҳеч кимга айтганимиз йўқ. Мен сир-тимда қулиб турсам ҳам, ичимдан ни-малар ўтганини ўзим билардим. Қи-зимга эса бунинг билдиргим, хафа қи-лган келмасди. "Қўявер, бошу кўзин-гидан садақа", - дердим. Шу куни ҳам ўтди.

Янги йил арафаси бўлгани учун бозор қилгани боришимиз керак эди. Олой бозори ёнида яшаганимиз сабабли, шу бозордан харидлар қилиб қайтдик. Бекатлар ёнидаги таксилар-га қараб ҳам кўрдим ўзимча. Бироқ оқ "Тико" кўринмасди. Шундай

ЯШАМОҚДАН МАҚСАД

қилиб уйга қайтдик. Бироздан кейин деразадан қараб турган қизим:

- Қаран! Ана, оқ "Тико". Унинг эгаси ёнимиздаги йўлакка кириб кетди, - деди. Биз она-бола тезгина дастга тушдик. Қарасак, қўшни йўлак-дан қўлига оппоқ қоғоз кўтариб олган киши ёнида иккита қиз билан чиқиб ке-ляпти. Қизим уни аввалига танимади. У бизнинг йўлак ёнига келди-да, дево-рга компьютерда ёзилган аллақандай қоғозни ёпиштирмоқчи бўлди.

Амаки, нима ёпиштириб юрибсизлар ? - дедим. У эса:

- Э, шу кеча бир қиз машинада сум-качасини қолдириб кетибди. Ичида анчагина пуллари бор экан. Уни тах-минан шу уйлардан бирига олиб ке-либ қўйганим, - деди. Мен ҳаяжонла-ниб:

- Амаки, ўша қизни танийсизми? - деб сўрадим.

Нотаниш киши ўша куни қизим кий-иб олган кийимларни айтди. Мен хурсан-д бўлиб:

- Вой, амакижон! Уша қизнинг онаси мен бўламан, манави эса шу қиз бўлади, - дедим. У киши Сирғалида тураркан. Ёни-даги йўловчи қизлар эса унга эълон

Кўнги-роқларингиз...

қилаётган чангютичи қолиб кет-ганида ҳам топиб уйига олиб бориб берган экан.

- Ҳозир у билан қандай муноса-батдасизлар?

- Агар инсон ўзига қилинган яхши-ликни унутса, у албатта диёнатни ҳам унутган бўлади. Биз улар билан кўнги-роқлашиб тураемиз. Қизи-ни касалхонага ётқизиб даволат-моқчи бўлиб турган экан ўша пул-ни топиб олган пайтларимиз. Муо-лажа ва дори, дармонлар учун Ис-роил акага ўша пайтда пул сув билан ҳаводек зарур бўлиб турган пайтда у икки кунгача ўз тирикчи-лик манбаи, тақсичиликни ҳам тўхтатиб бизни излаган. Айтинг-чи, бундай мардлик ва ҳалоллик ҳам-манинг ҳам қўлидан ҳам келармикан?

Мен Назаровнинг сўзларини эшитарканман аввалига ишонма-ганим рост. У кишининг исми-шарифини айтишганида ҳам бир-роз шубҳалангандирман. Аммо ушбу мақолани ёзиб тугатган пай-тимида, аёл ўша қиз билан тах-ририятимизга кириб келди.

Қўлида Исроил аканинг шеър-ий тўплами ҳам бор эди. Яна анча суҳбатлашдик. Исроил акага эса шундай дегим келди.

-Эҳтимол, дунё сиздек пок ин-сонлар билан гўзалдир, Исроил ака! Илоб, сиздек яхшилар кўпай-сину, сиздек одамлар яшасин юртимизда. Шундай инсонлар ҳақида ҳар куни фахрланиб ёзай-лик. Сизнинг шеър-ий тўпламин-гизни варақлар эканман: "Яша-моқдан мақсад эзгулик", - дей-илган сатрларга кўзим тушди. Кўнглингиздаги эзгуликни ҳар куни ҳаётингизда қўлларкансиз, Сизга таъзим. Ушбу сўзлар ҳар биримизнинг шпоримизга айлан-са қанийди...

Басира САЙДАЛИЕВА

ЭЗГУЛИК

канинг йўқолганини эртасига биз бил-гандик.

- Кейин у пулни бердимми?

-Пул уйда экан. Биз биргалашиб Сирғалига, унинг уйига бордик. Шун-да унинг уйига кирдик.

- Шунча пулни қайтарганига қара-ганда у...

- Жуда бадавлат, ошиб-тошиб кет-ган бўлса керак, - деб ўйлаясизми? Асло. Олдийгина оила экан. Лекин маъ-навияти, ҳалоллиги билан ҳар қандай бойликдан аъло давлатли бор экан у кишининг. Хуллас, уйга жуда хурсанд бўлиб қайтдик.

- У кишининг исми, фамилиясини айта оласизми?

- Албатта, айта оламан. Бу ажойиб ва диёнатли инсоннинг исми-шарифи Исроил Эрназаров экан. Ажойиб шеърлар ҳам ёзаркан. Бизга у шеър-ий китобчасини ҳам тақдим этди. Таҳал-луси эса Эр Назар бўлиб, чиндан ҳам эл назарига тушишга лойиқ бир инсон экан. Қизиги шундаки, у илгари ҳам бир аёлни янги харид қилиб олиб

Абдулла ва Шарофатнинг ўзаро жанжаллари ҳақидаги мақолани ўқиб, анчагина ранжидим. Беихтиёр: "Жанжал - умрининг эгови" эканини билишмасмикин?" - дедан фикр ўтди хаёлимдан. Ҳақиқатан ҳам, аёл уйлаб гапирадиган, ширин муомалали бўлса, "Қаловини топса, қор ҳам ёнади" деганларидек, эрнинг губори ёзилиб

Кошки, ажрашиш билан масала ҳал бўлиб муаммо тугаса. Икки норасида, гўдакнинг ҳоли нима кечади? Ўзининг бундан кейинги ҳаёти не бўлади? Комил аёл бўлганида, мулоҳаза билан иш тутиб орқа-ўнгига қараб гапирарди, маслаҳат сўрарди. Аёл кишики жаҳл отига миндими, шўрпешоналар кўпайди деяверинг. Элимиздаги неча-неча

Бунақа воқеалар ҳаётда жуда кўп учраб туради. Маълумки,

ота-она фарзандларини кўз қорачигидай асраб, тарбия қиладди. Шунинг учун ҳам фарзанди (айниқса ёлғиз бўлса) уйланса ёки турмушга чиқса, ўзларини худди нимадандир ажралиб қолгандек ҳис қилишади. Баъзи қайноналар шу сабаб ҳам ўз кувё ёки келинларига ишончсизлик кўзи билан қарашади. «Нимани изласанг ўшани топасан», деганларидек, ҳар бир ишидан камчилик топадиган бўлиб қолишади. Менимча, бу нарсани адоват ёки шахсий душманлик десак бироз нотўғрироқ бўлади. Буни оддийгина қилиб қизғон-ниш ҳисси деб аташ мумкин. Энди ўзим

эшитган бир воқеани айтиб бермоқчиман. Зора шу нарса келин ёки кувёларнинг ҳар бир қадамни синчковлик билан кузатадиган ва уларга белгисизлик назари билан қарайдиган қайноналарга ўрناк бўлса. Шарифа опа ўз келинини ёмон кўрарди. Сабаби ҳар қанча йиллаб-сиқтаб ўзи топган қизни олиб бераман, деса ҳам, ўгли Мансур кўнмай шу қизни танлаганди. Шунинг учун келинини унчалик хушламасди. Ҳар бир қилаётган ишини зимдан кузатиб камчилик топарди. Ҳатто кўни-қўшнилар олдида изза қилган пайтлари бўлган.

Аммо бир кун бошқа уйда ётадиган Шарифа опанинг ўнг бикини санчиб қолади. Оғрик

зўридан ўридан туролмайди. Хушёр келин эса тасодифан инграган овозни эшитиб қолади ва оғироеъ бўлишига қарамай тезда шифокорни чақиради.

Шарифа опа кўричак бўлган экан. Шифокорлар уни тезда яна оёққа тургазишади.

лишни ҳатто хаёлингизга ҳам келтирманг.

Зора, "Меҳр ва мурувват йили"да ҳамма нарсага тушуниб, айбларига иқрор бўлган холда, сизни ҳам ўш қизла-

АЛАМЗАДА ҚАЙНОНА ЮМШАДИ

"Қайнотамни ҳурмат қиламай" - 5-сон

ЭСЛАТМА:

Қайнотам ҳар гал ишдан қайтаётганларида кўйни-қунжани ширинликлар билан тўлдириб келарди. Мен дўстларнинг қизи бўганим учунми, доимо ўз қизаридай меҳр билан гапирарди. Қайнотамнинг бундай меҳр-бончиликларидан қайнотамнинг жаҳли чиқар, аламини мандап оларди.

С. ФАХРИДИНОВА

ФАРЗАНДЛАРГА УМРИНГ

зора юмшайди, менимча.

Азиз Несиннинг (газетамизнинг 38-сонида парча берилибди) "Ишлайдиган хотин" асаридан банкда ишлайдиган хотин тўйлари бўлган куннинг эртасига тунги навбатчиликка

"Ўз-ўзидан келмайди бахт" 38-сон-2003 йил.

ЭСЛАТМА:

Ёшлигимда бир йигит билан севишиб юрардим. Ота-онанинг розчилиги билан тақдирим бошқа йигитга қўшилди. Эрим эса кимдандир бу ҳақда эшитиб қолибди. Маст бўлиб келса ўтмишимни эса солиб жанжал қилаверди. Орамиз борган сари совуқлашиб бормоқда. Ажрашмоқчиман.

Ҳ. ҲОТАМБОЕВА

НИСОР АЙЛАБ ЯША, ИНСОН!

кетган эрига: "Азиз эрчам! Банка кетдим. Кўзларингдан ўпаман", - ёзувини хоҳсона эшигига илб кетибди.

Эри кўзларидан ёш билан хотиннинг хатини ўқибди. Ухлаб кечкурун уйғонганида хотин ишдан қайтмаган экан. Ишга кетаётиб эр ҳам: "Шириним! Мен кетяпман. Ишга кеч қолишдан қўрқаман. Ёноғингдан ўпаман", деган хатини қолдирибди.

Ўзбекчилигимизда бунчалик гаплар бўлмас ҳам, тинимсиз иш билан банд бўлган хотин эр кўнглини шундай овлабди-я!

Буни қарангки, мақола авторининг "Энди нима қилмоқчисиз?" деган саволига ҳеч нарсадан тап тормай, "ажрашмоқчиман", - дермиш.

оилалардаги аёллар турмушдаги бор оғирликни ўз елкаларига олиб, "Рашк" ни ҳам, йўқчилигини ҳам, бўлар-бўлмас гапларни ҳам емириб, тош ютгандек ютиб, кўплаб фарзандларни оёққа тургазиб яшашмоқда, балли ўшаларга!

Ноҳусу нарсаси шуки, ёш оилалар бахтиёрлигини тиклаб, улар бахтидан қувониб яшаш ўрнига баъзи ота-оналаримиз "қош қўяман" деб "кўз чиқармоқда".

Ҳамма нарсага бефарқ қайнона, "Сени ажратиб оламан" дейдиган "меҳрибон" она ёки 65 ёшида ичкиликка ружу қўйиб жанжал чиқарувчи қайноналар уйлаб иш тугаса, юраклар зил кетмасмиди, тоғувлик қарор топармиди, эҳ аттанг, Оллоҳ йўлдан адашганга ўзинг йўл кўрсат.

Афифа ХАСАН қизи

Ўзим гувоҳи бўлган воқеаларни кўриб турмушнинг муштрали кўп эканлигига ишондим. Д. исмли аёлни биламан, қизчаси орқа мия фалажлиги билан туғилган. 3 ёшга тўлди. Бола на бўйини тута олади, на ўтиради, фақат ётар эди. Қизча ҳамма гапни тушунар, фақат жавоб қайтара олмасди. Д. эри билан ажралиб кетгач, қизчасига умуман қарамай қўйди. Аввал оқ ювиб, оқ тараб парвариш қилаётган қизини ташлаб қўйди. Қизча оғриб қолибди. "Д. қизингизни шифокорга олиб боринг"

БОЛАНГИЗ СОҒ БЎЛСИН ЭКАН...

"Гуноҳинг нима, болакай" - 2-сон

ЭСЛАТМА:

Тошкентдаги 1-болалар «Мурувват» уйида бўлдим, бир неча кун ўзимга келмайдиган йордим. Давлатимиз уларга қанчалик гам-ўрлик кўрсатмасин, ота-оналарининг бағрларида меҳр-мурувват билан парвариш қилинганларида эди нисбатан соғайиб кетишлари мумкин эди. «Она» деб қўшиқ айтаётган 9 ёшли ногирон қизча бу зоти нақадад муқаддаслигини ҳис қилган, тушунган бўлармиди?

С. ФАХРИДИНОВА

ёки уйга чақиринг, уни даволатинг", - дегандим. у шундай жавоб берди: "Э, отаси нима қилиб берди-ю, бу боласи нима қаромат кўрсатарди? Ичи кетиб ўлиб қолса қутуламан", - деди. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай қизча оламдан ўтди. Д. эса турмушга чиқиб кетди...

Ҳалимаҳон опа исмли қўшнимиз бор, 5 ёшлигида қизи автохалокат туфай-

ли тўшаққа михланиб қолган. Уша қиз ҳозир 19 ёшда. Она эса уни оқ ювиб, оқ тараб парваришлайди, кўнглига қарайди. Бу бешафқат дунёда ногирон фарзанд туғилишига аввало ота-она сабабчи, деб ўйлайман. Қони кам аёлнинг ҳомиладор бўлиши, ҳомиладор аёлнинг яхши овқатланмаслиги, асаблари дам олмаслиги - ҳаммаси - шу вазиятни келтириб чиқаради. Қариндошларнинг қуда-

тутиниши, опа-сингил, ака-ука, амма-ҳолавачалар никоҳи - шундай ногирон болаларни дунёга келтиради. Андижонда яшайдиган тоғамникига меҳмонга боргандик, 15-20 йил аввал, улар "дом"да туришарди. Рўпарадаги қўшни аёлнинг пастда болалар майдончасида 3 нафар фарзандини айлантириб юрганлигини кузатиб ўтирдим. Тавба қилдим, уччала гўдаги ҳам ногирон, оёқлари ичига, бири-бирига қараган, қўл бармоқлари ҳам қинғир-қийшиқ эди. Бирининг эса кўзлари маъносиз термулар, яъни ожиз, яна бирининг эса қўлларининг бармоқлари йўқ, тугунчалардан иборат, оёқлари эса ичига қараган эди... Мен келиноиймдан у ҳақда сўраганимда: "Бу эр-хотин қариндош, яъни опа-сингилларнинг қудалиги оқибатида шунақа туғилишган, боласи битталигида ажралишмаган, кейингиси соғ бўлиб туғилиб қолар!" - деган умид билан болалар 3 та бўлди. Энди бу ногирон болаларини, деб хотин уйда ўтирибди. Ўзи олий маълумотли ўқитувачи эди", - деб жавоб берганди... Нима

булар тақдирда ҳам бу гўдақларда гуноҳ йўқ. Ўзига қолса ожиз, нотавон бўлиб туғилармиди?

Ҳоламнинг қизи камқонлик касали билан ўғил туғди. У ҳозир 4 ёшда, на ўтиради, на юради, на гапирди. Бўйини ҳам тута олмайди. Шу ўғлини деб оиласи бузилди. Лекин у шу ўғлини еру-қўкка ишонмай парвариш қиладди. Қўшилари: "Ҳали бу ўғлинг бир йигит бўлиб, сени бошига кўтариб юради", - дейишса-да, унинг ҳеч қанон тузалмаслигини яхши билишади...

Ҳозир қиз билан йигит тўйдан аввал тиббий кўриқдан ўтишлари ҳақида қонун-қоида бор. Аммо таниш-билиш қилишиб ёки шарт эмас деб ўйлашди, тиббий кўриқдан ўтишмади. Раҳматли онахоним тиббиёт ҳамшираси эди. Ёдимда, укаларини уйлашдан аввал «Фалончининг қизи ақлли, чиройли қиз бўлибди, келин қилайлик», - дейишса онам: "У қиз яхши, аммо она авлодда ўпка сили касали билан оғришган, ёки амакиси руҳий касал билан оғриган, бўлмади. 7 авлоди соғ, зоти тоза, қони тоза бўлса келин яхши чиқади, болалари соғ бўлади", - дер эди... Онам холамни қизининг тўйига ҳам қарши эди, аммо тақдирга битилгани бўлар экан.

Ноғирон боласига термулиб, умри ҳазон бўлаётганлар қанча? Охири етган ери - ногиронлар уйими? Бу болаларни келажаги нима бўлади?

Муқаддас китобларда ҳам ароқ ва гиёҳванд моддаларнинг ҳаромлиги ҳақида айтиб ўтилган. Ҳеч кимнинг оиласида ақлан ёки жисмонан заиф фарзанд туғилмасин. Ҳеч қайси онаизор ногирон боласига термулиб ўтмасин.

М. ИСОКОВА

ТАБРИКЛАЙМИЗ

ЭЪЛОНЛАР!

Азиз падари бузрукворимиз АНВАР ХОЖИХМЕДОВ!

Умр ўллошнингиз ва фарзандларингиз.

Ойшонимиз ЗЕВАРЖОН ТУХТАБОВА!

Таваллуа айёмингиз билан муборакбод ташлаш. Сизга узок умр, соғлиқ эшамиз. Оиламиз бахтимизга доимо соғ-омон юринг. Сингилнингиз Азиза ва фарзандларингиз.

Тўртқўл тумани.

Азиз адажоним ШАВКАТ ака ҲУЛОМОВИЧ!

Хурматли АХБОР ака ИМОМХУЖАЕВ!

Сизни таваллуа айёмингиз билан қутлаймиз. Узок умр, соғлиқ шилаймиз. Раҳимжон ХУДОЙҚУЛОВ, Самарқанда вилояти, Поёриқ тумани.

Янгийул шаҳридаги уч хонали уй сотилади. Маълумот учун телефон: 43-08-88

«ЗУККО» фирмаси ўқув маркази Сизларни замонавий касбларни ўргатадиган турли ўқишларга ТАКЛИФ ЭТАДИ

- 3 ОЙЛИК Бичиш-тиқиш. Бир ойга - 6000 сўм. Инглиз тили (бошловчилар учун). Бир ойга - 6000 сўм. Инглиз тили (давом эттирувчилар учун). Бир ойга - 6000 сўм. Ақшларик. Бир ойга - 7000 сўм. Телерадио усуллари. Бир ойга - 6000 сўм. Букгалтерлик. Бир ойга - 6000 сўм. Рус тили. Бир ойга - 6000 сўм. Ҷамоатчилик. 1 ойга - 6000 сўм. 2 ОЙЛИК Хар хил торт, саватлар тайёрлаш. Бир ойга - 6000 сўм. Компьютер. Бир ойга - 10000 сўм. Саргарошлик. Бир ойга - 6000 сўм. Қўлда тўқиш. Бир ойга - 6000 сўм. Массаж (мумайи). Бир ойга - 6000 сўм. Уй ҳамшираси. Бир ойга - 6000 сўм. Энг замонавий усулларда "Элита" пардалари ва чойшаб-ларни тиқиш. Бир ойга - 6000 сўм. Бисер билан тиқиш - бир ойга 7000 сўм. Костюм-шим тиқиш 1 ойга 7000 сўм 1 ОЙЛИК Тикорат ва озиқ-овқат дўконлари учун согувчилар - 10000 сўм. Сифатли ўқитиш кафолатланади. Ўқишни битирганларга диплом ва гувоҳнома берилади. 1-манзилимиз: метронинг "Тинчлик" бекати. "adidas" дўкони ёнида. 2-манзилимиз: "Козмогистон" кинотеатрининг ичиди. Телефонлар: 42-36-71, 136-24-99.

Ўзбекистон Республикаси Тошкент шаҳар "Оила зийнати" Маркази қизларни ва келинчақларни оилавий ҳаётга тайёрлаш мақсадида қуйидаги касблар бўйича ўқув курсларини ташкил этди. Марказда кам таъминланган оила фарзандлари бепул ўқитилади.

Ўқув муддати 2 ойлик курслар.

- Бичиш-тиқиш. "Элита" усулида пардалар, чойшаблар ҳам тиқиш. Бисерлардан фойдаланиш тиқиш. Бошлангич компьютер билимлари ҳам (Windows 2000) - Олий даражада торт ва саватлар тайёрлаш - Массаж - Саргарошлик - Косметология - Маникюр

Ўқув муддати 3 ойлик курслар

- Миллий кўрпа-кўрпачалар тиқиш - Юмшоқ ўйинчоқлар, бешик кўрпачалари ва ёстиқчаларини тиқиш - Хар хил миллий тиқиш ўқув муддати 4 ойлик курслар - Бичиш тиқиш (бошловчилар учун) - Машинада гул тиқиш (вишивка) - Инглиз тилида Ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. (буюртмалар аҳолидан олади), (амалиётлари билан)

Курсларни битирган ўқувчиларга махсус сертификат берилади. Манзил: "Халқлар Дўстлиги" метроси. Фурқат кўчаси 1 уй. Мўлжал: Республика спорт қўмитаси. Ўқитувчилар малака ошириш институти жойлашган бино 2 қават 202 хона. Телефон: 45-18-42, 98-07-78, 29-28-58, 65-76-78

Профессор Эргаш Салимов клиникиси барча турдаги аллергик, бугин, ошқозон-ичак хасталиқларини, касалдан, нимжон болаларни махсус усулларда даволайди. Бронхит астма хасталигида гормонал дорилар қўлланилмайди. Аллергик касалликларни аниқлаб, даволашда турли аллергенларни қўйиб синалади. Иш вақти соат 8 дан 17 гача. Манзили: Тошкент, Уйғур Хўжаев кўчаси, 4-уй, 10-хона. Автобуслар — 27, 35, 46, 53, 91. Трамвай — 8. 1-шаҳар клиникиси бекати. Тел: 49-43-33, 144-64-30.

УРОЛОГ ВРАЧ, ДОЦЕНТ РЎЗМЕТОВ МЭЛС ҲОЗИЕВИЧ

ЭНУРЕЗ ХАСТАЛИГИ БИЛАН ОФИРИН қонуни бўш 10 ёшдан ошган УГИЛ ва ҚИЗ болаларни БАТАМОМ ДАВОЛАЙДИ. Буйрак, қрвк, простата бези касалликларини аниқлайди ва ДАВОЛАЙДИ. Қабул вақти: Чоршанба, пайшанба, яшанба кунлари соат 9.00 дан 18.00 гача. Манзил: Тошкент тумани, Генерал Собир Раҳимов номи жамоа ҳўжалиги, Бобоев кўчаси, 12-уй. "Юрсу" шўбхекатидан 464, 469, 522-автобусларни. "Генерал Собир Раҳимов" бекатигача борилади. Телефон: 47-86-83, 144-27-92. Лицензия рақами 3271

ЎЗБЕКИСТОН ЯГОНА БИЧИШ ВА ТИКИШ ЎҚУВ МАРКАЗИ «НОҲИР ҚўЛЛАР»

Қуйидаги пуллик курсларга қабул эълон қилади: — Моделчи-технолог (бичиш-тиқиш курслари) — 2; 4 ойлик; — Эраклар кийими — 2 ойлик; — Аёллар костюми, палтоси, плаши — 3 ойлик; — Дорларда, парда, чойшаб, ёстиқ, дастурхонлар — 1, 5; 3 ойлик. Дўқат — Янги курс: Тўй ва оқшом билослари - 2 ойлик (20-25хилдаги ЭЛИТА усулида). Уй ҳамшираси массаж — 2-3 ойлик. Мунчоқлар билан безаклар, кашталар тиқиш — 2-ой Битирганларга диплом берилади. Қабул хар кунчи (акшанбадан ташқари) соат 10 дан 14 гача. Манзилимиз: Пушкин кўчаси, 7-уй, 3-бизнес мактаби, 4-қават, 524-хона. Мўлжал метронинг "Амир Темур" бекати, Магазин "Top moda". Ўқувчилар учун имтиёз борТел: 133-73-97, 76-66-33, 162-49-85

ЎКТАМХОН» замонавий ўқув маркази курсларга таклиф этади:

- 1. Тиқиш-бичиш - 3 ой. Бошловчилар учун 6 ой. 2. Ҳамширалик - 6 ой. 4 ойи ўқуш, 2 ойи амалиёт машғулотири. Утилди. 3. Компьютер - 2 ой. Курс WINDOWS-2000, MICROSOFT, OFFICE-2002. Эжага тўлибди, кафолатли. Бисер-2 ойлик. 4. Саргарошлик - 3 ой, амалиёти билан. 5. Тиббий массаж - 2 ой, амалиёти билан. 6. Торт ва тузли тиқишлар - 2 ой. Бисер-2ойлик олий курс - 1 ой. 7. Парда, чойшаблар. Элита усулида замонавий тиқиш - 1 ой. 8. Саргарошлик (Эраклар учун) - 2 ой. Каштачилик - (машинада вишивка) - 3 ой. 9. Инглиз тили - 3 ой. Рус тили 3 ойлик. 10. Зардулик (Бухорча) - 3 ой. Ўқишни тугатганларга диплом берилади. Ўқишга қабул хар кунчи. Манзилимиз : Юнусобод тумани 3 маъза, 1-уй, 31-хона. Мўлжал: Юнусобод базори орқасида. Тел: 125-97-93, 121-77-72, 125-46-27, 21-17-95. "Ўқтамхон" ўқув маркази филиали Қибрай тумани, Унқўрғон маҳалласидаги 30-ўрта мактаб биноси ичиди.

"Оила ва жамият" газетаси тахририяти, Ўзбекистон Республикаси Олий Махлисининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари Ойниша Мусурмонова онаси ШАРОФАТ яннинг вафоти муносабати билан чўкур таъзия изхор этади.

Ҳафта давомида ҳаво ўзгариб туради. Айрим жойларда ёгингарчилик бўлиши мумкин. Фарбдан эсанг шамолнинг тезлиги қунаяди. Харорат кечалари 0°-5° илиқ, 2° совуқ, кундузи 8°-13° дан 13°-18° гача харорат кўтарилди. Республиканинг шимолида кечаси харорат 2°-7° совуқ, кундузи 0°-5° дан 8°-13° гача бўлиши кўтилмоқда.

ТИЛЛА УЗУКНИ АЙЛАНТИРИБ... Худди шунга ўхшаш яна бир амал. Бунинг учун бир тилла узук, бир бурда нон ва зангланган миҳ келди. Бу уч нарса сумкага солинади. Хар бир киз қўлини сумкага тиқиб унга солинган нарсалардан илинганини олади. Кизнинг қўлига тилла сирга илинса - чиройли йигитга, нон бўлаги илинса - бой йигитга, зангланган миҳ илинса - дангаса йигитга турмушга чиқшидан далолат беради.

КИМДИР ОГОҲЛАНТИРАЁТГАНДЕК...

...У пайтларда участкага янги кўчиб борган эдик. Суви марказий канализацияга улаш учун ҳовлидан кўчагача ариқ қилиб қазиб қўйгандик. Кечаси тушимда шу чўкур ариқда бир одам деса одамга ўхшамайдиган, гавдаси одам-у, боши ҳайвоннингми, хўрознингми бошига ўхшаш махлук пусиб ётган эмиш. Онам челақ кўтариб, сув олишга яқинлашганлариди, махлукнинг совуқ ялтироқ кўзи-ю, беўхшос тиржайишини кўриб қўлибман. Унинг қўлидаги болтаси тўлиқ ой нурида ярқираб кетибди. Онамнинг оёқларини мўлжаллаб, урмоқчи бўлиб турган эмиш. Мен жон ҳолатда:

- Ойижон, борманг, борманг у ёққа, оёгингиз... - деб роса бақирибман-у, у махлук унганча уришга улгурибди.

Кўзимни очганимда ота-онам менга сув сегиб, сув тутиб туришар эди. Шундан сўнг, кўп ўтмай онамизнинг оёқлари ишламай, тўшака миҳлиниб қолгандилар.

...Орадан йиллар ўтиб, яна тушимда ўша махлукни кўрдим. У бизнинг томимизга жойлашиб ўтириб олибди. Кўрқиб уйғонганим ёдимда. Ойимга қарайман. Йук, худонинг ўзи асрасин, кўринишлари яхши, қайтага чехралари ҳам очик бўлиб, хоразмча лазига ётган жойларида чунонам ўйнаб бердиларки, мен хайрон қолдим. Аммо, шам ҳам ўчишидан аввал ёрқин нур сочиб, кейин ўчишини, одамзод ҳам шамдек ўчишидан, ўлимидан аввал атрофидигиларга яхши бўлиб қолганини намён қилиб, суюнтириши-ю, яхши кўрган таомини озгина бўлса ҳам охираат овқати сифатида тановул қилишини у пайтларда мен қаёқданам билай? Шу кунчи кенга бориб онамиз раҳматлик бизни етим қилиб ташлаб кетдилар. Яна бир кунчи тушимда дарвозамиз олдида машина келиб тўхтабди. Машинада эса раҳматлик бувим, бувам ва амаким бор эканлар. Аммамлар улар билан бирга кетмоқчи эканлар. Мен бўлсам: "Ахир улар ўтиб кетишган-ку! Аммажон, сиз улар билан кетманг, ёмон бўлади", - деб йиғлаётган эмишман. Аммамлар мени уришиб: "Бормасам бўлмайди, яхшиши отангга бориб айт, аммамини бувим олиб кетдилар дегин", - деб мени жўнатиб юборибдилар. Кўрган тушимдан кейин хавотирга тушиб аммамларниқига йўл олдим. Кечгача мени юбормай, гаплашиб ўтирдилар ва гап орасида: "Отангин соғиндим, кириб кетолмайсанми уйига, айтиб юборсанг бўлар эди", - дедилар. - Отамга айтганимда: -Эртага бораман, - деди. - Мен отамни кўярда-қўймай жўнатдим. Шу кунчи опа-куки мириқиб сўхбатлашишган. Орадан бир соат ўтар-ўтмас, ҳатто отам уйларига етар-етмас аммамининг жонлари узилганди.

Манзура САФАРОВА Зангиота тумани

КўЙ (21.03 — 20.04). - Ҳафта кизикарли воқеаларга бой ва самарали ўтади. Мухими, сиз янги ижодий ишларингиз билан машғул бўласиз. АРСЛОН (23.07 — 23.08). - Тижорат ишлари билан шуғулланиб анчагина маблаг ишлаб олишингиз мумкин. Жума кунчи омад келтиради. БОШОҚ (24.08 — 23.09). - Оилада ёки ҳамкасбингиз билан бўлган муносабатларингизда муаммо туғилиши мумкин. Сал ҳушмуомала бўлинг. ТАРОЗИ (24.09 — 23.10). - Дўстларингизнинг меҳрига беэтибор бўлманг. Уларнинг даврасини четлаб юрмасликни маслаҳат берамиз. ЧАЁН (24.10 — 22.11). - Рўзгор ишлари билан ҳам шуғуллангиз. Оила ҳамма нарсадан ҳам муқаддас эканлигини унутиб қўйманг. ЎҚОТАР (21.11 — 21.12). - Сизни янги ишқий саргузаштлар кутмоқда. Уйлаб иш қилинг. Акс ҳолда обрўйингизга путур етиши мумкин. ТОҒ ЭЧКИСИ (23.12 — 20.01). - Бошлаган ишингиз самара бермай, тушунликка тушиб қолишингиз мумкин. Лекин, ҳафта охирида ҳаммаси жойига тушиб кетади. ҚОВГА (21.01 — 18.02). - Олдиротди ва янги шартномалар тузиш учун кулай ҳафта. Яхшигина даромадга эга бўлишингиз мумкин. БАЛИҚ (19.02 — 20.03). - Сиз учун келгуси ҳафта қувончли лаҳзаларга бой бўлади. Энг яқин дўстингиз, қари-дошларингиз билан дийдорлашиб, қўнғилли хордиқ чиқарасиз.

Бир кун қўшим билан гаплашиб ўтирганимизда олдимизга унинг укаси келди. У ёқ-бу ёқдан гаплашгандан сўнг у бизга бир қизни севиб қолганини, лекин унга ҳечам севишини айтмаётганини айтди. Шунда мен: "Агар хоҳласанг мен у қизга севишингни айтаман", деб маъсулиятни ўз бўйнимга олдим. Дўстим рози бўлди ва менга у қизнинг исми Нигора эканлигини, ишлайдиган жойини ҳам айтди. Эртасига мен Нигоранинг ишонасига бордим. Унинг чиройли кўзларини бир кўришда севиб қолганимни ўзим ҳам билмай қолдим. Хаттоки дўстимнинг айтган гапларини ҳам эсимдан чиқариб юборибман. Негадир ҳар кун Нигорани ўйлайдиган бўлиб

Тасодиқ

қолдим. Дўстимга эса унинг дил изҳорини айтолмаганимни айтиб, узр сўрадим. Шунда дўстим бу ишни акасида илтимос қилди. Эртасига биз акаси билан Нигоранинг олдига борадиган бўлдик. Нигоранинг олдига бораёяману, бутун вужудим ҳаяжондан титрапти. Мен ташқарида кутиб турдим. Дўстимнинг акаси эса Нигоранинг ишонасига кириб кетди. Мен уни кутиб ташқарида адои тамом бўлдим.

Сабаби, қалбимда энди муҳаббатим гуңчалаётган бир дир уни мендан юлиб олса, нақадар дахшат! Бир оздан сўнг дўстимнинг акаси қайтиб келди. Укасининг гапини у ҳам айтолмаганини айтиб, негадир тез-тез юриб кетди. Ушанда нақадар бахтиёр эканлигимни кўрсангиз эди. Мен эса ҳар кун гоҳида кунига икки-уч бор Нигоранинг олдига бирор нарсани баҳона қилиб борардим. Уни ҳар кун кўриб турганимдан жуда ҳам хурсанд эдим. Лекин бу хурсандчи-

Оиламизда бир ўғил, уч қиз эдик. Мен оилада тўртинчи фарзандман. Дадам нуфузли ташкилотларнинг бирида раҳбарлик лавозимда ишлардилар. Онам уй бекаси, жуда ҳам меҳрибон оқила аёл эдилар. Биз Дилшодбек билан талабалик йилларимизда танишгандик. У дадамнинг энг яқин ўртоқларини ўғли эди. Иккаламиз бир-биримизни жуда ҳам ҳурмат қилар эдик. У яқин кунлар ичида менга совчи кўйиш тарадудиди эди. Буни била туриб, Фарҳод ака уйимизга устма-уст

Эрим ҳам ишга бормай, мен билан бирга уйда ўтирарди. "Хўжайин, ишга чиқинг. Фарзандларимизни қандай боқамиз? Мен ҳали бола билан ишга чиқа олмайман", - десам, "Сен мендан безор бўлгансан. Мени кўрдинг келмайди. Сен ҳали ҳам Дилшодбекни севасан", - деб юзимга сола бошлади. "Адаси, мен сизга турмушга чиққанман. Қиз бола кимга турмушга чиқса, ўша инсонга кўнгил қўяди.

қизлар билан бирга бўлганини очик-ойдин менга гапириб берарди. Мен эса бепарводек бўлардим. Лекин ич-ичимдан хўрлигим келарди. Ота-онамга айтишга юзим бўлмас, уларни ҳар доим безовта қилишни истамасдим. Мен эримни барибир яхши кўрардим. Чунки болаларимнинг дадаси бир кун инсофга келишини умид билан кутардим. Аммо бўлар-бўлмасга хахли чиқар, бирор гап бўлса дарров баҳона қилиб: "Мен кўчага кетдим", - деб чиқиб кетарди. Орадан бироз вақт ўтгач, ичиб келар, кейин аразлаб уйдан кетиб қоларди. Мен эса қўни-қўшнидан уялиб, ялиниб-ёлвориб уйга олиб кирардим. Мен бирор марта аразлаб уйга кетиб қолмаганман. Умуман ҳарактери йигит кишиникидек эмасди. Эрак одам ҳам ўз уйдан, оиласидан, фарзандларидан аразлаб чиқиб кетадими?! Лекин бу араз эмас, шунчаки баҳона бўларди. Оилада агар аёл ширин сўз бўлмаса эрак уйдан безиб қолади, дейишади. Шунинг учун унга бирор марта ҳам қўпол муомала қилган эмасман.

нинг шундай оғир кунимда, меҳрга зор бўлганимда, фарзандларим тарбияга муҳтож маҳали бефарқ инсон қачон бизга меҳр улаша оларди?!

Домо машаққатликлари берилган бегона аёллар оғушида яшаган инсондан яхшилик кўтиб бўлармиди? Ҳеч қандай ками йўқ фарзандлари, ҳеч қайси аёлдан кам бўлмаган ўз жуфти ҳалолога бирор марта меҳр улаша олмаган эракдан нимани ҳам кутсам бўларди. Билмадим, бу оғир айрилиқдан кейинки Фарҳод аканинг азобларига, бевақт уйдан чиқиб кетиб қолишларига сабрим чидамай қўзимга жуда ҳам ёмон кўриниб, кўнгил ришталарим узилиб бўлганди. Фарзандларим бахтини ўйлаб зўрдан чидаб яшардим. Яна бир кун аразлаб кетиб қолиш хуморлари тутиб қолди. Мен эса, «Кетманг изингиздан қувлаб, сизга ялиниб-ёлвориб, қайтариб олиб келишлар жонимга тегди. Қолаверса, фарзандларингизни ўйланг», - дедим. Лекин у парво қилмай чиқиб кетди. Мен ҳам бу гал энди изидан кўчага чиқмадим. У мени кетидан ялиниб-ёлвориб, яхши гапириб қайтаришимни истарди. Менинг эса сабр-тоқатим тугаганди. Лекин шундай бўлса ҳам қайтиб келиб жимгина яшайверса мен ҳеч нарса демаган бўлардим. Аммо эрим ичиб келиб ҳамма нарсаларни уриб майдалаб, болаларимни, мени бемаза гаплар билан ҳақорат қилди. Узига келгандан кейин эса: «Садоқат мен сени ҳеч қимга бермайман сендай хотинни ҳам бировга бериб қўямани. Йўқ, мен сендан ажрашмайман», - деди. Бирок, бу сўзлари вақтинчалик эди.

МЕҲР БЕРИБ,

Мен сизни яхши кўраман", - десам ҳам уни тинчотолмасдим. Уғилчамиз жуда нозик эди, тез-тез касалхонага тушарди. Фарзандимизга керакли дори-дармонларни эрим ишламаганлиги сабабли ота-онам етказиб турардилар. Касалхонада ҳам ҳаммамнинг олдига ҳақорат қиларди. Болаларимиз кўпайса босилиб қолар, деган умидда яна иккита қизлик бўлди, лекин хўжайиним яхши томонга ўзгармади. Кеча-ю, кундуз уриш-жанжал, ҳеч ҳам тинчлик бермасди. Агар "Бирор жойда ишланг", - десам, тамом ўша

МЕҲР Кўрмادим...

совчилар юборавериб, охири мақсадига эришди.

Тўйдан аввал: "Сенсиз яшолмайман, агар менга турмушга чиқмасанг ўз жонимга, ҳаттоки Дилшодбекнинг жонига қасд қиламан", - деб мени бир дунё ёлгон гаплари билан ишонтириб, тўйдан кейин атиги уч ойгина яхши яшадик. Уч ойдан сўнг бўлар-бўлмасга рашк қиларди, ҳаттоки ўз жиянларидан ҳам мени қизғонадиган бўлди. Ишхонамизга ҳам ўзи олиб бориб кўяр, ота-онамникига ҳам ўзимни юбормасди. Мен ҳам ҳеч қачон гапларини икки қилмасдим. "Бормайсан!", - десалар, бормай қўя қолардим. Секин-аста «Ишга ҳам бормайсан», деб жанжал кўтарардиган одат чиқардилар.

кунни ароқ ичиб келиб, кечаси кўчага чиқариб кўярди. Мен эса болаларим тирик етим бўлмасин, деб уйга кетиб қолмасдим. Оиламиз бузилишини истамасдан чидаб келдим.

Фарзандларимизга ҳам эътибор бермасди. Агар оиламизда бирор етишмовчилик бўлса, ота-онам ёрдам берардилар. Болаларим ҳам кўпинча дадамникида бўларди. Фарҳод акам кўчага чиқиб кетса ҳам келгунича уларни саранжом-саришта қилиб, ширин овқатлар пишириб, фарзандларимизни ювиб-тараб кутиб олардим. Барибир бирор баҳона қилиб, ароқ ичиб оларди. Чунки иродасиз, ўзини ушлаб тура олмасди. Ароқ ичмаган пайтларда: "Нега мени бунча қийнайсиз, бирор характерим ёқмас айтинг, тузатишга ҳаракат қиламан. «Энди учта фарзандимиз бор, яхши яшайлик ёки мени ёқтирмайсизми?» - десам: "Сени ёқтираман, шунинг учун ҳам сенга уйланганман. Истинини бекорга Садоқат қўйишмаган. Сен менинг ҳамма қилмишларимга чидашинг учун қўйишган", - деб куларди.

Орадан йиллар ўтиб, яқка-ю ёлғиз акамдан айрилиб қолдик. Ҳеч қанча вақт ўтмай, фарзанд доғини кўтара олмаган ота-онам ҳам бирин-кетин вафот этишди. Айрилиқ нақадар оғир. Менинг қанчалик қийналганим ёлғиз Худогагина аён. Бунақанги бешафқат айрилиққа чидай олмай касал бўлиб қолдим. Қанийди, менинг ҳам кўнглимни кўтарувчи яқин инсоним бўлса, эрим эса бирор марта кўнглимни кўтармас, аксинча энди сенинг киминг бор, кимга ҳам сўянасан, дегандек муомала қила бошлади. Ота-онам, акам тирикчилигида қанча урса, сўкса чидай олардим. Эндиликда чидай олмай, касал бўлиб қолардим. Эҳ, менинг қанчалик хўрланиб кечалари йиғлаб чиқишларимни билсангиз эди. Менга яшашнинг ҳеч қанақа кизиги йўқ. Шу уччала фарзандим учун яшашга мажбур эдим. Дадамнинг ховлилари хуввилаб қолди. Иккала оламни ҳам уй-жойлари бекаму қўлстиги учун дадамнинг уй-жойларини, хусусий дўконларини, "Тико" русумли автомашинасини менинг номимга расмийлаштириб беришди. Биз дадамнинг ҳовлисида яшай бошладик. Қанчалик умид қилмайин, эрим ичкиликни ташлай олмас, ҳеч қаерда ишламас, уй ишларига ҳам қарашмас, фарзанд тарбияси билан ҳам қизиқмасди. Эртадан кечгача телевизор кўрар, ҳаттоки тонг отгунча телевизор кўриб, сўнг ўша ерда ухлаб қоларди. Хўжайинимга сира ҳам гапириб бўлмас, бирор нарса десангиз: "Кетаман, шу уйингдан!", - деб чиқиб кетар, мен эса: "Қўйинг, кетманг, уят бўлади", - дея йўлдан қайтарардим.

Менинг ҳам кимнингдир меҳрига, ширин сўзига зор бўлиб яшаётганим эримни сира ҳам қизиқтирмади. Аиниқса, яқинларимдан айрилганимдан кейин жуда меҳрга зор бўлиб, соғинч армониде қийналиб, ўксиниб яшардим. Хўжайинимни сўраб телефонда бегона аёллар тинчлик беришмас, у эса бир кетса тонг отгунча йўқ бўлиб кетар, мен эса уни кутиб келгунича мижжа қоқмай чиқардим. Сўнгга пайтларда эримдан жуда ҳам нафратлана бошладим. Чунки ме-

Энди уни сира ҳам кечиринишнинг иложи йўқ эди, чунки кўнгил шишасига дарз кетганди. Уни асло тузатиб бўлмасди. Мана бир йилдирки, болаларимни ҳеч нарсадан зориқтирмай ота кам, она меҳрини беришга тайёрман. Бошга тушганни кўз кўрар, деганларидек, машина бошқаришни сира ҳам билмас эдим. Ҳозирги вақтда машинани ҳам ўзим бошқариб, болаларимни боғчага ўзим олиб бориб келаман. Тадбиркорлик ишларим ўз ўйлаганимдан кам зийда яхши кетапти. Оилада ҳам эрак, ҳам аёл ишларини ўзим баҳара олишимга қарамай, қариндош-уруғларим, қўни-қўшнилар менга ҳали ёшсан турмушга чиққин, деганлар, розилик сўраб келувчилар кўп. Лекин мен ҳозирги пайтда ҳеч қимга ишонмайман. Чунки эримнинг шунча берган азобларига, ўрлашларига чидаганим, ҳаттоки бегона аёллар билан учрашгани кетганлариде ҳам сўраганича пул бериб жўнатанларим учун ўзимни жуда содда, аҳмоқ эканлигимни ҳис этдим. Менинг бу соддалигимдан яна ҳам кимнингдир фойдаланишини истайман. Ешим 34 да. Мен ҳаётда ўзимдай қийналган, сабр-бардошли ширин сўзли, меҳр-оқибатли, маданиятли, садақатли, ростгўй, меҳрибон инсон билан танишмоқчиман.

Ҳоҳласа, бизнинг уйимизда, бўлмаса бошқа шаҳардан уй сотиб олишнинг ҳам иложи бор. Танишиш нияти бўлганлар тахририятга манзиллари ва телефонларини ёзиб юборсинлар.

Термиз шаҳри

САДОҚАТ

Менинг ўз олашим, ўз дунём бор. Мен уни кашф этдим. У ҳеч кимга, ҳеч нарсага ўхшамайди. Кўзимни юзаману ўзимни ўз олашимда тасаввур қиламан. Унда олам гўзал эрур мунаввар, унда шодлик бордир ғамга ўрин йўқ. Унда менинг дўстларим ва сен менинг сеvimли газетам- «Оила ва жамият» борсан. Ўз олашимда бахтиёрман, қувноқман. Дилимда ғам, кўзимда нам бўлмайди. Унда ой шивирлар менга ҳар сафар. Унда юлдуз порлар беминнат нурли. У менинг дунём. Уни ҳеч кимга, ҳеч нарсага айлантирмай, чунки у мени ҳеч қачон тарк этмайди. Ҳеч ким мени тушунмайди. Тушунишни ҳам истамайди. Ахир нима қилай, мен ҳам инсонман-ку, деб ҳайқиргим келади. Дўстларимга хат ёзсам, ён-веримдаги баъзилар, нима керак? Нега ёзсан? - деган гапларни айтишади. Ўзимни олашимдаги инсонлар эса ёзгин, дўстан яқинроғи йўқ, дейишади. Менинг дўстларим жудаям кўп. Улар билан «Оила ва жамият» орқали танишганман. Фарғонадан Шерзод, Нуротадан Гули, Вобкентдан Ориф Бобоев, Бухородан Шохид, Қоровулборздан Умида, Тошкентдан Саидмурод, яна ўлмас деган дўстларим бор. Уларнинг ҳаммасини ардоқлайман. Улар билан оап-сингил, ака-укадай бўлиб кетганмиз. Баъзилари билан ҳатто борди-келдимиз ҳам бор.

Ҳозир хат ёзганману ойга термулиб, у билан ғойибона дилдан сўзлашапман. Оймомо сен жудаям чиroyлисан, сенга ўхшагим келади, десам, чиroyни нима қиласан, ойда ҳам доғ бор, дейди. Оймомо менинг олашимнинг бир бўлаги, мен эса маликасиман. Унда менинг шахзодам бор. У мени севади. У менинг султоним, бегим.

**Мен сени кашф этдим,
Атиргулни дудогларидан.
Мен сени кашф этдим,
Оловуддин чироқларидан.**

Менинг хаёлларим, тарк этманг мени. Унда иккимиз ҳам бахтиёрмиз. Рўёли дунёдан сеvgи, дўстлик, меҳр кутдим. Лекин уларни тополмадим. Ўз олашимда эса буларнинг ҳаммаси бор.

**Нигора ЗАРИПОВА
Бухоро вилояти,
Пешку тумани,
Тинчлик кўчаси 35-уй.**

Sevimли газетам! Сенга айтадиган бир дунё гапларим бор. У ҳам бўлса орзуларимнинг оппоқ оламига шўнғиб, содда, жўн тилакларимни сенга ишондим. Сенинг «Келинг дўстлашайлик» саҳифангни ўқидим-у, қўлимга оқ қоғоз, ручка олдим. Дўстлик ришталарини боғламоқ учун соддагина оппоқ қоғоз билан ошно бўлдим ва ёзишга уриндим. Дарвоқе, бу туйғунинг нималиги ва сен учун қандай аҳамиятга эгаллигини мен каби дўст орттирган йигит қизлар билади. Менга ҳам ўз қалбингдан жой берсанг қанийди. Менинг тенгқуларимга мактубимни етказсан, деган умиддаман. Баъзан биласанми, сувдай оқиб кетадиган кунлар сени эслатиб туради. Қалбим sevimли газетамнинг бир кичик жойидан ўзига паноҳ излаб қолади. Дарвоқе, сен билан сўхбатлашиб, дардлашиб

Мен 1990-йилда туғилганман. Фанлардан адабиёт, алгебра, инглиз тили, тарих ва биология фанларига қизиқаман. Шифокор бўлиш эзгу тилагим. Ҳаётдаги шiorим «Домо олға интилиш ва ҳеч қачон орта чекинмаслик». Оппоқ атиргулларни ёқтираман. Sevimли сериалим «Қиш сонатаси». Бўш вақтларимда мусиқа тинглайман. Рақсага тушиш жону дилим. Ҳинд киноларини жуда ҳам яхши кўраман. Дўстларим кўп, лекин бундан-да кўп бўлишини хоҳлардим.

Малика ХУРРАМОВА

**Сирдарё вилояти
Меҳнатобод тумани
Бинокор қ. Тинчлик кўчаси
7-уй, 2-хонадон**

Мен Бухоро агро-бизнес коллежининг ҳуқуқшунослик факультетининг 2-курсда таҳсил оламан. Бўш вақтларимда мусиқа тинглашни ёқтираман. Турли хил газет ва журналлар айниқса, «Оила ва жамият» ни ўқишни хуш кўраман. Спортнинг волейбол ва баскетбол турларига қизиқаман. Бадиий китоблар ўқиш жону дилим. Яхши кўрган фаслим баҳор. Ранглардан қизил, оқ ва қора рангларни яхши кўраман. Ёқтирган гулим қизил атиргул. Яхши кўрган қўшиқчим Тохир Содиков.

Сумбула ҲАМРОЕВА

**Бухоро вилояти,
Жондор тумани,
Ўзбекистон ж/х,
Харсафед кишлоғи**

Ҳаётда суянч ва таянч бўладиган опа ёки сингил топмоқчиман.

Сизларни ҳамда барча мухлисларни яқинлашиб келаётган гўзаллик ва янгилини фасли-бахор айёми билан табриклайман. Бу йилги баҳор қалбингизга ўзгача нурафшонлик ва шодлик олиб келсин. Севишган кўнгиллар бир-бирлари билан оила риштасини боғлашсин. Баъзи бир кўнгилларни қоронғу айлаб турган кўнгилхирликлар майин шабдодаларга қўшилиб ҳеч ким яшамас олис ўлкаларга учиб кетсин. Менинг баҳорий тилакларимга қўшилган дўстлар, дугоналар, опа-сингилларга ушбу мактубимни sevimли газетам дўстлик кабутари бўлиб етказсин.

**Шаҳноза ХОДЖАЕВА,
Сурхондарё вилояти,
Сариосиё тумани,
С.Рахимов, 44-уй.**

Ўзимни таништириш эсимдан чиқибди-я. Мен оилада кенжа фарзандман. Опам ва

битта-акам бор. Орзуим етук жарроҳ бўлиш. Бўш вақтларимда шеър ва китоблар ўқишни хуш кўраман. Ўзимни энг қизик хоббиларимдан бири соч турмаклаш ва унга дизайнерлик қилиш. Коллекция йиғишни ва уларни асраб қўйишни хуш кўраман. Ҳаётдаги шiorим: «Мени қадрлаганга яхшилик қилиш, камситганга... Умуман айтганда, фақат олға, олға! Келажакда дунё шахарлари бўйлаб саёҳат қилиш истагида яшашдан чарчамайман. Мен билан хат орқали ўз хиссиётларини ўртоқлашгани ниятида юрган опа-сингиллар-у азиз ака-укалар бўлса менга мактуб йўлласин. Мактубларини кутиб қоламан.

**Анвар ОЧИЛОВ,
Тошкент шаҳри,
Шайхонтохур тумани,
Туркқўрғон кўчаси,
9-уй, 1-ётқона
14-хона ин: 700200.**

17 ёшдаман. Ҳозирда тиқиш-бичиш курсида ўқийман. Хар хил матоларга чиroyли суратлар чизишни яхши кўраман. Онам ҳам «Чеварлик- қиз бола зийнати», ҳаётда ҳамisha асқотадими», - деган гапларни тез-тез такрорлаб туради. Мен кўпроқ инсонлар билан бойлигимга қараб эмас, маънавий дунёларига қараб дўст тутинишга ҳаракат қиламан.

Назокат ФОЗИЛОВА

**Тошкент вилояти,
Ўрта-Чирчи тумани,
Қорасув кишлоғи,
Гагарин кўчаси, 17-уй.**

Азизим «Оила ва жамият» мен сенга биринчи марта хат ёзишим. Мен сенинг ҳар бир сонингни қолдирмасдан ўқиб боришга ҳаракат қиламан. Асосан «Дил изхори» ва «Келинг дўстлашайлик» саҳифаларини ўқишни жудаям яхши кўраман. Сизларга хат ёзишимдан мақсадим «Келинг дўстлашайлик» саҳифаси орқали ўз дўстларимни топмоқчиман.

Мен 1985 йил 29 майда туғилганман. 1-Академик лицейни битирдим. Ҳаётда унчалик шўх қиз эмасману, лекин жудаям талабчанман. Илоҳи бўлса ҳамма нарса ни ўрганишга ҳаракат қиламан. Мен санъатга, мусиқага, шеърлар ёзишга ва ҳар хил мавзуда расмлар чизишга қизиқаман. Дўстларим унчалик кўп эмас. Сабаби дугонамнинг

айтишича, мен ташқи кўринишимдан жудаям соувук ва жаҳлдор қизга ўхшар эканман. Лекин ҳаётда унақа эмасман. Феълим жуда очик. Ташқи кўринишимдан жаҳлдор қизга ўхшаганим билан, унча-мунча нарсаларга жаҳл қилавермайман. Мен ўз дўстларимни жуда хурмат қиламан. Фанлардан информатика, биология ва чет тилларига қизиқаман. Ранглардан қора, оқ ва тўқ яшил рангларни ёқтираман. Гуллардан қизил атиргулни, уй ҳайвонларидан итни яхши кўраман. Фақат юракка яқин, таъсирчан фильмларни ёқтираман.

Гулбахор АЛИЕВА

**Нукус шаҳри,
24-микротоуан
134-уй, 2-хонадон.**

Мен 1985 йил 21 февралда туғилганман. Ҳозирда «Урған қурилиш-каб хунар» коллежида 3-босқич толибиман. Ёқтирган қўшиқчиларим Юлдуз Усмонова ва Олмаҳон Хайитова. Менга хат ёзинг. Дўстлашамиз.

Жасурбек МАТЁҚУБОВ

**Урганч шаҳри,
19А Ал-Беруний кўчаси
23-уй.**

«Оила ва жамият» газетаси менинг энг sevimли газетамдир. У ҳар томонлама мукамал газет. Мен ҳам ушбу газетга орқали ўз дўстларимни топмоқчиман.

Мен табиатан қувноқ ва ҳазил- мутойибани сеvuчи қизман. Менинг энг яқин дугонам Лола. У менинг сингилдек бўлиб қолган. Биз шеър ва ҳажвий китобларни ўқишни ёқтираемиз. Инсонга дўст ҳамisha керак, айниқса ўзга ўлкалардан бўлса.

Гулноза АКРАМОВА

**Лола Темурова
Бухоро вилояти
Когон шаҳри
Нуриллаева кўчаси
73 уй 43 хона**

Бухоро шаҳридаги Агроиктисодиёт коллежининг II-курс талабасиман. Табиатан очикқўнгил ва хушқачқакман. Бўш вақтларимда хар хил газеталарни ўқийман, бадиий китобларни мутолаа қиламан. Айниқса Пиримкул Қодировнинг асарларини севаман. Қизиқадиган машғулотим - спортнинг волейбол тури ва компьютерда ишлаш. Ёқтирган фаслим - баҳор.

Гулноза РАҲМОНОВА

**Бухоро вилояти
Когон тумани
Ганч-каш кишлоғи
Бухоро ж/х 26-уй.**

1988 йилда туғилганман. Ҳозирда 34-умумтаълим мактабининг 9-синф ўқувчисиман. Хоббим, машина ҳайдаш. Кечиримли инсонларни қадрлайман. Дўстлигини хурмат қиламан! Келажакдаги орзуларим бисёр.

Илтимос, мен билан дўст бўлишни хоҳлаганлар хат ёзинглар. Сизларнинг мактубларингизни интизорлик билан кутиб қоламан. Мен ҳақимдаги қолган маълумотни дўстлашганимиздан сўнг ёзаман.

Хат орқали абадий дўст бўламиз, деган умиддаман.

Турсуной АБДУКУЛОВА

**Тошкент вилояти,
Охангарон тумани,
Обжарсой кишлоғи,
Жанибек-2 маҳалласи.
Индекс: 702421**

Мен 1983 йилда туғилганман, хар хил пишириқлар пиширишга қизиқаман. Мураккаб муомалали инсонлар характерини ўрганаман. Бўш вақтимда мусиқа тинглайман. Икки юзламачи инсонлардан нафратланаман.

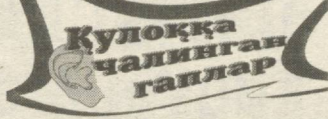
Нигора

**Тошкент вилояти
Ангрэн шаҳри 5/4-6-34
инд: 702500**

**Саҳифани Н. ЙУЛДОШЕВА
тайёрлади**

Бир куни бекатда автобус пойлаб ўтиргандим. Ёнимга олдинма-кетин 2 аёл келиб ўтиришди. Уларнинг суҳбатини хоҳламасам ҳам эшитдим. Гап-сўзларига қараганда улар қудага ўхшарди. Бир оппоқина, келишган чиройли, 45 ёшлар атрофидаги жувон, иккинчи аёл ҳам 35-40 ёшлар атрофидаги қора мағизгина аёл эди. Анали оппоқина аёлнинг бир нарсадан каттик ранжиганлиги билиниб турарди. Кудаси бўлса ҳадеб ранжиган кудасини овутишга ҳаракат қиларди. Ёнидаги жувон эса: "Айланай қудажон, ҳадеб ўғлимни ўқитарверманлар", - деб гапира кетди. Бунақада болам бечора жинни-хонага тушиб қолади. Аҳволини қаран! Қи-

ли-я, чиқиб кетаётганимизда эътибор қилдим. Тартибсиз оилга ўхшайди. Сен бола, яхшилаб ўйлаб кўр, буни умр савдоси, дейдилар. Онанг сени ва 2 та укангни бир ўзи ҳеч қимдан кам қилмай ҳалол едириб, ичириб катта қилди. Уй-жой қилгунча она суги оғзига келди. Энди онангга шу уй-жойларини эплаб ўтирадиган, майли чиройли бўлмасаям, тарбия кўрган озода бир келин керак", - деб роса насихат қилди.

ИРИМГА ИШОНИШ-ЖАҲОЛАТ...

зингиз домлама-домла юргунча уй ишларига, ош-овқатига, болаларини ва эрининг уст-бошига қараса бўлмайми? Ахир болам топармон-тутармон бўлса!... Бундоқ юзага чиқариб ўтирмайдими? Бугун кечаси тушимга ўғлим кирибди. Шунинг учун хавотирланиб, эрталабдан кўргани келгандим. Келсам ўғлимнинг ўзи болаларини ювинтириб, кийинтираяпти. Келинни сўрасам: "Ўзига у-бу нарса олгани бозорга кетди", - деди. Ўзиям боғчага болаларни ташлаб ишга бориши керак экан. Мен: "Ўзингни кўрдим тинч экансизлар!", - деб қайтмоқчи бўлдим. Лекин ўғлим қўймади. "Ўзи бир келсиз-да. Анчадан бери қўришмаймиз. Кечроқ кетарсиз. Мен ўзим олиб бориб қўяман", - деб туриб олди. Бекор ўтирмай, -деб ваннахонада анча кир йиллиб қолган экан, уларни ювиб қўйдим. Уйларни супириб-сидириб полларни, чанларни артдим. Чарчаган эканманми бир оз кўзим илинибди. Гўнғир-гўнғир товушимдан уйғониб кетдим. Шунда қизингизнинг овозини эшитиб қолдим. У сизга: "Бу гал домла узокроқ ўқиди. Ўзиям Саттор акамнинг ҳамма кийим бошларини оборувдим. Ҳатто чекадиган сигаретларидан ҳам 2 та блок олиб бордим. Хали борганимда отчопардан арзонроқ олдим", - дейман. Кейин "ўқитилган" сигаретларини мазага қилиб чекиб юради", - деса бўладими? Турган жойимда қотиб қолдим. Олдингизга чиқшигаям, қайтиб жойимга ўтиришгаям ҳолим бўлмади. Қизингиз сизга қулиб-қулиб ўғлимнинг туфлиси ичига ўқитилган кўмни ҳар сафар қандай солиб қўйишини, машинасига қандай сепишини айтаётганида қўшилишиб қулиб, яна бошқача йўлларини ўргатиб ўтирибсиз-а? Шунда мен бундан 6 йил аввалги воқеани эсладим. Сатторжон ҳарбий хизматдан келган пайтада бақувват йигит эди. Уни кўрганлар кувё қилишларини шамма қилишарди. Боламга кўз тегдими шамоллаб касалхонага тушди. Бир куни уни кўргани борсам столнинг устида бир тарелка уйда пиширилган пишириқ турибди. Мен, "Битта яримта қариндошлар олиб келгандир", - деб эътибор ҳам қилмадим. Лекин ҳар сафар борганимда шунақа пиширилганга кўзим тушаверди. Ўғлимдан «Ким олиб келаяпти?» - деб сўрадим. У менга: «Шу ерда ишлайдиган қиз, мен учун пишириб келибди», - деди. Уша пайта мен ўғлим битта-яримта қизга ўқиб қолибди шекилли деб ҳатто хурсанд ҳам бўлгандим. Лекин кейинчалик афсусланганман. Буни ўзингиз ҳам яхши биласиз. Сизларникига совчиликка борганимизда қизингиз чой олиб кирди. Шунда овсиниқнинг менга қараб лабини бир четини тишлаганди. Уйга келганимиздан кейин овсиним ўғлимни олдига ўтказиб олиб: «Ахир бу қиз сенинг тенгинг эмаску. Нима бало кўр бўлиб қолганмисан? Қоп-қоралиги, чиройли эмаслиги-ю, бурни катталиги, бунинг устига бўйининг сендан жуда пастлигини қара! У ҳам май-

қўни-қўшнларингиздан суриштириб, ўзингиз ҳам эрингизни онасидан кечдириб юборганингизни, она-бола тез-тез домла-фолбинларга боришингизни эшитдим.

Ўғлимга айтганимда, мени эшитишми ҳам истамади. Нима қилай, шу қизни севиб қолибди, тақдир шу экан, - деб тўйни ҳам ўтказдим. Ўғлим чарларидан келгач кечаси бирдан мазаси бўлмай қолди, қусавериб-қусавериб кўкариб кетди. Болам бояқиб нимагадир ҳадеб: «Ичим ёниб кетаётти!» - деб бақирарди. Кувё чакриқда ёкмаган овқатни еб қўйган бўлса керак, - деб ўйлаганман ўшанда. Эртасига эрталаб чой ичиб ўтирсак, болам олдимизга бир аҳволда чиқди. Тиззамга бошини қўйиб ётди. Бир маҳал ёнимда чой қўйиб ўтирган келинга қараб: "Ой! Нега мени бу қизга уйлантирдигингиз?" - деди. Келиним уйига кириб кетди, ҳаммамиз анқайиб қолдик. Шунда чой ичиб ўтирган кенжа ўғлим: «Ака, ҳазиллашасизми? Ўзингиз шу қизни севаман. Шунга уйланмасам ўламан!» деб эшигининг тагига ётиб олдингиз-ку! Энди гапингизни қаранг, -деб қулди. Мен ҳам болам биз билан ҳазиллашдиёв, деб ўйладим. Лекин ўғлим бизга жиддий қараб турарди. Лекин, мен ҳам қариндошлар ҳам бунга эътибор бермабмиз. Қизингиз: "Дом"да ўсганман, ҳайҳотдек ҳовлини эплолмайман, -деб ҳарҳаша қилаверганидан боламнинг қулоғи тинчисин деб учала аммақисига маслаҳат солдим. Барака топқурлар раҳматлик эримнинг руҳини шод қилиб, 4 хоналик уй олиб беришди. Мана, қизингиз яйраб ўтирибди. Ҳеч ким мушугини пишт демайди. Егани олдида, емагани ортида. Лекин ўғлим кундан-кунга бизлардан узоклашиб кетмоқда. «Узоқлашасям майли тинч ўтирса бўлди», - деб дуосини қиламан. Ҳар сафар кўрсам юрагим эзилади. Болам жудаям ўзгариб кетди. Кўзлари киртайиб, бўйлариям қўшиб, озбиб кетибди. Олдимдаги Ҳасан-Ҳусанларим қандоғу, Сатторжон қандоғу? Ахир бу ўғлим дадаси раҳматлига ўхшаб жуда чиройли йигит эди.

Қизингиз алоҳида турса ҳам нолигани-нолиган. Мана ҳозир ҳам юзингда кўзинг борми? - демади-я. "Мени пойлаб юрасан сан жодугар", - деб сапчипапти? Ахир бу нима деган гап?

Сиз ҳам онасиз-ку, эрта-индин ўғлингизнинг хотини сизга шунақа қилса нима қиласиз? Қизингизни нега бунақа ишлардан қайтармасиз? - деб хўнграб йилғай бошлади у. Кудаси ҳам бошини эгиб индамай ҳамма гапни маъқуллаб ўтирар, жуда хижолатда қолганлиги билиниб турарди. Мен ҳам уларнинг суҳбатларидан бохабар ўтирганим учун хижолат бўлардим. Аёлни кудаси билан биргаликда овутишга ҳаракат қилдим.

Қўйинг, ёшлиқ қилибди-да, ҳаммаси яхши бўлиб кетади хали, -дердик. Лекин аёлнинг кўзидан оқаётган аламли ёшлар ҳеч тўхтамасди. Уша куни уйимга қандай етиб келганимни эслай олмайдим.

Тожиниса АБДУРАШИД қизи
Тошкент шаҳри

САВОБ ИШНИ ҲАР БИРИМИЗ ҚИЛСАК...

3 йил аввал хотинини тупроққа қўйган Шаҳбоз ака ҳам бандаликни бажо келтирди. 11 яшар Шаҳобиддин энди уйда ёлғиз ўзи қолди.

Ёш боланинг қўлидан нима ҳам келарди? Қўни-қўшни, қариндош-уруғлар, ён-атрофдаги таниш-билишлар "оҳ-воҳ" қилишади, ўзларини у ёқ-бу ёққа уришади, "ундай қилиш керак, бундай қилиш керак", дейишади-ю, амалга оширишга келганда эса ҳеч қандай хатти-ҳаракатдан дарак йўқ. Майит ётган хонадондан узокроқ бошқа кўчада яшайдиган маҳалладош Жўра ака жонқурлик билан ишга киришди. Марҳумни сўнгги манзилга кузатиш билан боғлиқ бўлган барча чикимга бош-қош бўлди. Ота-онадан етим қолган бола тарбиясини Исло дини барча элу авлод зиммасига юклайди. Етимга раҳнамолик

қилиш умумжамиyat бўйнидаги вазифалардан биридир.

Ҳозир Шаҳобиддинга бир бегона оила топиб, васийлик белгиланган. Васийликни ўз зиммасига олган оила аъзолари бола 18 га тўлгунча шу уйда яшаб, бола тарбияси билан шуғулланишларига қарор қилинди. Кейин вақт кўрсатади.

Орамиздаги шундай ибратли ва олийжаноб иш тутадиган инсонлар ҳар бир маҳаллада топилади. Бемор, қаровчиси йўқ ва кам таъминланган оилаларга сидқидилдан ёндошиб, ҳолидан хабар олишдек савобли иш ҳар биримизнинг қўлимиздан келади. Озгина эътибор, бир чимдим меҳримизни бир-биримиздан аямайлик.

Эркин ИБРОХИМОВ
Тошкент шаҳри
Ўрикзор кўчаси
49 уй 20 хонадон

Яқинда танишим бир болани етимхонага топшириш учун жонбозлик қилгани ҳақида мақтаниб гапирди. Мен болани ота-онаси ҳақида сўраганимда: «Ҳа, улар бор, қарамай ташлаб кетишган», - деб жавоб берди.

Ўйлаб қоламан, фарзанд ота-онага, ота-она эса фарзандга оқибат қилмас. Бундай оқибатсизлик инсон учун ҳалокат эмасми? Фақат ўзимизнинг шодлигимиз учун ўзгалар ҳаётини бузиб-синдириб яшасак "инсон" деган буюк номни оёқ ости қилмаймизми?

Эсимда. Ёш эдим. Отамни собиқ иттифоқ даврида канал қаздириш учун чўлга олиб кетишганди. Укамнинг тоби қочиб қолди. Қишлоқ шифокори келиб: «Касалхонага олиб бормаса бўлмайди, аҳволи оғир», - деб туриб олди. Мен ёшман, яна бир кичик синглим бор. Касалхона қишлоқдан 10-12 қакирим узоқликда жойлашган. Онам бизни қаровчисиз қолдириб кетишларининг иложи йўқ эди. Шу пайт келиб қолган қўшнимиз Нурмухаммад бобо: «Келин, болани кийимини тайёрлайвер, мен

ҳозир уйдагиларга айтиб келаманда, болани ўзим олиб ётаман», - дедилар.

Онам шошилганларича укамнинг кийимларини, чойнак-пиёла, егуликларни бир рўмолчага тугиб, тайёрладилар. Нурмухаммад бобо бир ҳафтадан зиёдроқ отам канал қазидан қайтиб келгунларига қадар укамни касалхонада олиб ётдилар. Ўшанда ёш эдим, бунга унча эътибор қилмаган эканман. Бугун эътибор одамларнинг бир-бирига бўлган муносабатини кўриб ҳайрон қоламан.

Базьида ака-укалар арзимаган сабаблар билан судлашиб юришади. Бунга сабаб нима экан? Негадир кейинги вақтларда ёшлар кам китоб ўқишади. Уқисалар ҳам фақат аниқ фанларга эътибор беришяпти. Оқибатда одамлар тарбиявий тушунчалардан узоклашиб кетмаптимкан? Ваҳоланки, Шарқ алломуларининг қанчадан-қанча ҳикматлари ва тарбиявий аҳамиятга эга асарлари бизсёр.

Бобомурод ҲОЖИЕВ
Чирокчи тумани.

Нимагалигини билмайману, негадир менга мулозатмат кўрсатишларини унчалик ҳушламайман. Шунинг учун ҳам кўпчилик мендан нолиб қолади. Ҳатто ота-онам ҳам.

Янги ўқишга кирган йилим эди. Буни эшитганлар борки, барчаси

ҚАРИНДОШДАН табриклагани бизникига кела бошлашди. Мен эса табиийки, ўзимни ноқулай сезардим. Шу сабаб қариндош-уруғ, танишларимни кўрсам, улардан ўзимни олиб қочадиган бўлиб қолдим. Гарчи бу одат ёмон эканлигини билсам-да, табиатим шунақа эди. Бир куни тоғам келганда ҳам шу ҳолат такрорланди. Аммо тоғам мени кўриб қолиб: "Сен ҳам Шокирга ўхшаб қолибсан-ку!" - деб таъна қилди. Нойлоҳ тоғам билан кўришдим. Сўнг қизиқиб сўрадим: "Шокир ким?" - деб.

- Ие, кимлигини билмайсанми? Унда эшит, Шокир - бу нариги маҳаллалик Маҳид ақанинг ўғли. У ҳамма қариндошлари билан уришиб чиққан. Ҳатто юз кўрмас бўлиб кетган. Бирор танишини кўчада кўриб қолса, ўзини кўрмаганга олади. У фақатгина хотинининг қариндош-уруғи, танишлари билан бор-

ди-келди қилади. Сен ҳам шу туришдан бўлса, худди ўшанди бўласан. Бизлардан албатта кечиб кетасан, - дедилар.

Мен эса уят-дан қизариб-бўзариб "йў-ей", дея олдим, холос.

Кейинчалик ўйлаб кўрсам, тоғам ҳақ экан. Ёру биродарлардан бегоналашиб кетиш, улардан узоклашиб ҳеч қайси ахлоқ мезонига тўғри келмаскан. Ҳатто, Ҳадиси шарифда ҳам Оллоҳ Таоло қиёмат куни икки тоифа кишиларни кечирмайди: "Бир ёмон қўшни бўлса, иккинчиси қариндош-уруғларидан ажраб кетган киши", - дейилган. Шунинг учун ҳам табиатимда эндигина ниш ураётган бу иллатни йўқотишга ҳаракат қилдим.

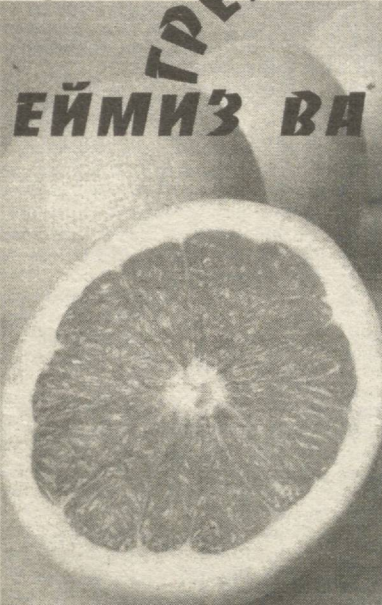
Бир оилани биламан. Бир қориндан талашиб тушган ака-укалари жиққа мушт бўлиб, юз кўрмас бўлиб кетишган. Кундалик ҳаётимизда бу каби воқеаларга тез-тез дуч келиб тураемиз. Шу ўринда ҳақли савоб турғилади. Нега энди арзимаган бир нарсани деб ёру биродарларимиз билан жайҳал қилишимиз керак?

И. АБДИЕВ
талаба

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

Грейпфрут - цитруслар оиласининг кўзга кўринган вакиллари билан бири. Унинг бошқа цитруслардан афзал томони шундаки, ўз мазасини йўқотмаган ҳолда узок вақт сақланади.

Унинг қимматлилиги фақат бу хусусиятида эмас. Климакс даврида аёлларнинг қон босимини тушириш учун яхши фойда беради. Ундан ташқари, грейпфрутни ҳар кун истеъмол қилиш қон таркибидаги холестерин моддаси даражасини кескин пасайтиради ва қон ташувчи бўғинларнинг фаолиятини яхшилайди.

Агар ётишдан олдин грейпфрут есангиз, тиниқиб ухлайсиз. Бошқа томондан, грейпфрут шарбати ва мағзи тетиклаштирувчи хусусиятга ҳам эга. Улар асосан ҳодсиз, юролмайдиган беморлар аҳволига яхши таъсир кўрсатади, чарчоқдан фориг этиб, жисмонан ва ақлан куч бағишлайди. Бу мева жигар функциясини яхшилашда, шарбати эса ўт ва буйрак тошларини туширишда яхши фойда беради.

Грейпфрут қон томирларни мустаҳкамлаш, тозалаш, қон босимини тушириш, диабетга қарши курашувчи хусусияти билан машҳурдир. Бу хушбўй мева таркибида организм учун фойдали органик кислоталар ва минерал тузлар, шунингдек, **А, В, С, Д** ва **РР** витаминлари мавжуд. Шу сабаб, оғир хасталик ёки операцияларни бошидан кечираётган киши-

ДАВОЛОВЧИ ГРЕЙПФРУТ

ларга грейпфрут тавсия этилади. Бу цитрус организмдаги ортиқча ёғ билан ҳам курашиш хусусиятига эга. Унинг уруғида эса ҳар қандай микро-организмни ўлдирувчи модда-фитонцид мавжуд.

Авитаминоз ва гиповитаминоз: организмнинг кундалик **С** витаминига талабчанлигини қондириш учун ҳар кун, нонушадан ярим соат аввал бир дона грейпфрут истеъмол қилинг.

Диабетда: 1 ош қошиқ грейпфрутни майдаланган пўстлогига 1 стакан қайнатилган сув қуйиб, 4 соат қолдириг. Тайёр суюқликни ҳар кун, 3-4 маҳал, овқатланишдан ярим соат олдин, 1/4 стакандан ичиб туриг.

ГРЕЙПФРУТЛИ ПАРДОЗ-АНДОЗ
Юздаги сепкил ва доғлар учун
ниқоб: 2 ош қошиқ совутилган грейпфрут шарбати ва қатикни яхшилаб аралаштириг. Аралашмани тоза юзга суртинг ва ярим соат ўтиб иссиқ

сув билан ювиб ташланг. Ниқобни ҳафтада 1-2 марта такрорланг. Сепкил ва доғлардан тез халос бўлмоқчи бўлсангиз, ҳар кун юзингизни грейпфрутни парракланган бўлағи ёки унинг шарбати билан шимдирилган пахта билан артиб туриг.

Майда ажинларни кетказиш учун ниқоб: 2 ош қошиқ грейпфрут шарбати ва 1 ош қошиқ гуруч уни ва қатикни яхшилаб аралаштириг. Ҳосил бўлган қоришмани бир соат совутгичда қолдириг, сўнг тоза юз ва бўйинларингизга суриб чиқинг. 30 дақиқадан сўнг иссиқ сув билан ювиб ташланг. Ниқобни 2 ой давомида ҳафтада 1-2 марта такрорлаб туриг.

Дағаллашган қўл ва тирсак учун тозаловчи ниқоб: 1 ош қошиқ грейпфрут шарбатини 10 ош қошиқ кунгабоқар ёғи билан аралаштириг. Аралашмани керакли жойларга суртиб, ярим соат ўтгач, иссиқ сув билан ювиб ташлаб, озиклантирувчи крем суртинг. Бир кунда 5-7 дақиқа қўл ва тирсакларингизни грейпфрут бўлағи билан уқалаб туриг.

ЦИТРУСЛАР КИЧКИНА ДЕМАНГ УНИ...

МАНДАРИН деганда болалигимизда олам-олам шодлик келтирган янги йил байрамидаги совғалар кўз ўнгимизга келади. Дарҳақиқат, мандариннинг хушбўй ҳиди инсон кайфиятини кўтарди. Мандариннинг фойдали хусусиятлари бошқа цитрус мевалариникидан кам эмас. Мандарин ва мандарин шарбати ўзида жуда кўп витаминлар сақлайди. Иштаха ва модда алмашинувини яхшилайди. Таркибидаги фитонцидлар микробларга қарши яхши курашади. Мандарин шарбатининг суртмаси тери тошмаларига, уни ичиш эса ичбуруқ касаллигига яхши фойда беради. Астмага қарши курашувчи хусусиятлари илмий жиҳатдан тасдиқланган. Шу сабаб, ўпка ва бронх йўллари шомоллаганда ҳар кун эрталаб 1 стакан мандарин шарбати ичиш тавсия этилади. Бу цитрус мева ошқозон-ичак хасталиклари ва иштаха билан боғлиқ муаммоларда яхши наф беради.

Шунингдек, шифокорлар колит, энтероколит, диарея билан хасталанган кишиларга ҳам мандарин шарбатини тавсия этишади.

Иштахасизлик, колит, трахеит, пневмонияда: 2 ош қошиқ майдаланган янги мандарин қобиғига 2 стакан ароқ қуйинг, уни иссиқ жойда бир ҳафта сақланг. Суюқликдан 1 стакан сувга 20-25 томчи қуйиб, 3 марта овқатланишдан ярим соат олдин қабул қилинг.

Уйқусизлик: 1 стакан мандарин шарбати ва 1 ош қошиқ винони аралаштириг. Ичимликдан ҳар кун, овқатланишдан 20 дақиқа олдин 1/2 стакандан ичинг.

Бронхитда: 2 ош қошиқ майдаланган мандарин пўстлогига 1 стакан сув қуйиб, паст оловда қайнатинг. Бу миқдор фақат бир кунлик муолажа учун мўлжалланган.

Сут безлари хасталиги (Мастит): 3 ош қошиқ майдаланган мандарин пўстлоги ва 1 ош қошиқ янчилган қизил мия илдизини яхшилаб аралаштириг. Қоришмага 2 стакан сув солиб, паст оловда ярим соат қайнатинг. Бу миқдордаги қайнатмани 2 маҳал — эрталаб ва кечқурун ичинг. Муолажа мuddати 1 ҳафта.

Куруқ йўталда: 3 ош қошиқ майдаланган мандарин пўстлогини 2 стакан сувда қайнатиб, 2 соатга қолдириг. Иссиқ ҳолича, бир кунда 4 марта, 1/2 стакан миқдорда қабул қилинг.

Тери могорлаши (грибок): ҳар 2-3 соатда мандарин шарбати ва парракланган бўлағи билан терингиз, бармоқларингиз ва тирикларингизни артиб туриг.

МАНДАРИНЛИ ПАРДОЗ-АНДОЗ
Куруқ, сўлгин терилар учун крем-ниқоб: 1 ош қошиқ қуритилиб янчилган мандарин қобиғи ва қаймоқни аралаштириг. Унга тухум саригини қўшинг. Ҳосил бўлган малҳамни юзингиз ва бўйингизга суртиб, 20 дақиқадан сўнг, иссиқ сув билан ювиб ташланг. Ниқобни икки ой давомида, ҳафта-сига 1-2 марта тайёрланг.

Ёгли терилар учун мандаринли лосьон: Бир дона мандариннинг пўстлогини майда бўлақларга бўлиб чиқинг, устидан 1/2 стакан қайнатилиб, сову-

тилган сув қуйинг-да, 1 кунга қолдириг. Ҳосил бўлган лосьон билан кунга 2 марта эрталаб ва кечки уйқудан олдин юз ва бўйингизни артиб туриг.

Грипп эпидемияси тарқалган пайтда, хонангизни касаллик тарқатувчи вирус ва микроблардан сақлаш ва даволовчи ҳидлар билан тўлдириш учун, марказий иситиш мосламаларига лимон, апельсин, мандарин ёки грейпфрут бўлағини қўйиб қўйинг.

Агар сизга цитрусларнинг қуритилган пўстлоги зарур бўлса, уни ўзингиз, уй шароитида осонгина тайёрлашингиз мумкин. Бунинг учун, меванинг мағзидан пўстлогини ажратиб олиб, ўткир пичоқ билан майда бўлақларга кесасиз. Хона ҳароратида, куруқ жойда сақлаб қуритасиз. Пўстлоқ қуригач, шиша банкага солиб, қопқоқ билан маҳкамлаб беркийтиб қўясиз.

Цитрус мевалардан даволаш учун қўлланиладиган консервланган шарбат ҳам тайёрлаш мумкин. Янги олинган шарбатга 1:10 қисм миқдорда сув қўшинг ва қорамтир шиша идишга қуйинг. Шарбатни совутгичда 3 ой давомида сақлаш мумкин.

Консервланган шарбат тайёрлашининг яна бир усули: лимон, апельсин, мандарин ва грейпфрут шарбати билан тўлдирилган қорамтир шиша идишини сувли идишга солиб 38% ҳароратга етгунча қиздириг. Идиш оғзини яхшилаб беркитиб, совуқ ва қоронғи жойда сақланг.

Хулқар ва Басира тайёрлади.

ИСИРИКНИНГ

Исирик халқ табobati-да азалдан ишлатилиб келинади. Жумладан, исирикни бўғим оғриқларида, қайнатмаси безгадка даво бўлади. Агар

ХОСИЯТИ

сут - шираси жун матога шимдирилиб, 7-10 кун давомида қуритилгач, кичимадан озорланаётган жойга боғлаб қўйилса, яхши наф беради. Қалампир меваси билан исирик уруғи аралашмаси асосида тайёрланган қайнатма бод, захм касалликларни даволашда тавсия этилган. Исирикнинг кимевий таркибида 15 хилдаги алколоидлар мавжуд. Алколоидлардан гор-

малин, гармин, вазичин (печанин) ва бошқалар ажратиб олиниб турли касалликларга қар-

ши дорилар тайёрланади. Киш-қировли кунларда исирикдан фойдаланиш ҳар бир кишига яхши наф беради. Ҳар бир оилада кунда ёки кунора исирик тутатиб туриш шомоллаган, тумовга чалинган, бурни битиб қолган кишиларга эм бўлади. Исирик тутуни нафас йўлларидаги турли хил микробларга қирон келтиради. Исирик дони ҳам табобатда кенг қўлланилган. Томоқ оғриганда, овоз чикмай қолганда фойда қилади. Бунинг учун катта ёшдагилар 5-10 донадан, болалар эса 3-4 донадан исирик уруғини (дони) кунига

икки марта туюлган ҳолда истеъмол қилсалар, иншооллоқ шифо топадилар. Исирик ва зигир уруғлари қайнатмаси зикнафас касаллигида, исирик уруғи эса гижжа хайдашга таъсир қилади. Исирикдан қуйидагича дамлама тайёрланади: бир чой қошиқда куруқ майдаланган ўтидан олинади, 400 гр. қайноқ сув билан дамланади. Сўнгра дока орқали сузилади. Ва бир ош қошиқдан кунига 3 маҳал ичилади. Исирикни тутатиб ҳидланса, бош оғриғига шифо беради. Тутуни хона ҳавосини поклантиради. Масалан, оилада кимдир қизамик, тумов, юқумли хасталиклар билан оғриб, касалга чалинган бўлсалар, уйхона ҳавоси таркибидаги зарарли микроблар тутунидан нобуд бўлади.

М.МИРЗАШАРИПОВ

ЮЛДУЗЛАРГА ҚАРАБ ШИФО ТОПИЎГ

Ўтмишда табиблар табобатни чуқур билганлари ҳолда яхши мунажжим ҳам бўлишган. Улар юлдузларнинг башоратига қараб у ёки бу касалнинг сабабларини айтиб бера олганлар.

КҮЙ (21.3-20.4)
Кўйларда модда алмас-
шинуви яхши кечганли-
ги учун кучли оғриқларни
кўнда сезмайди. Улар грип-
пнинг оғир турини ҳеч қандай
асоратсиз ўтказганлари ҳолда,
сал шамоллашдан ётиб қола-
дилар. Бу бурждагиларга че-
киш тўғри келмайди. Акс
ҳолда бу бош оғриги ва қон
босимининг ошиб кетишига
олиб келади. Қизишиб кетиш
ва зўриқиш соғлиққа фойда
келтиривермайди. Аинқиса,
юрақ қон томир хасталиги бор
кишилар бу борада эҳтиёт
бўлишлари керак. Чунки
кўнгилсиз асоратлардан азият
чекишлари мумкин.

Маслаҳат: Кўпроқ дам
олинг, ўзингизни эркин тути-
шингиз керак. Шунингдек ўз
ҳиссиётларингизни назорат
қилишни билинг. Асосий
эътиборни тўғри овқатланиш-
га қаратинг. Сизга кўпроқ
ўқалаш амаллари, даволаш
гимнастикаси ва кўпроқ совуқ
душ қабул қилиш доривор
ўтлар билан даволашни тавсия
этилади.

СИГИР (21.4-20.05)
Сигирлар табиатан мустаҳкам
саломатликлари билан ажра-
либ туришади. Сигирлар
кўнгиллари тусгаган таомлар-
ни ортиқча истеъмол қилиб
юбориши натижасида кўп ка-
салликлар ортиришлари мум-
кин. Сигирларнинг энг нозик
аъзои томоқ, бел ва оёқлари-
дир. Сигирлар оғир касаллик-

ка йўлиқишса ҳам, тез тузалиб
кета олишлари мумкин. Чунки,
улар шифокорнинг маслаҳатла-
рига қаттиқ амал қиладилар.
Улардек тартибга риоя қилувчи
беморлар кам топилади.

Маслаҳат:
Овқатни кўп еб юбормасдан,
парhezга риоя қилиш, ширин-
ликлардан ўзни тийиш соғлик-
ни сақлашда жуда муҳимдир.
Пивони қанчалик яхши кўрма-
синлар, саломатлик йўлида ун-
дан воз кечишга тўғри келади.
Тоza ҳавода кўпроқ сайр қилиш,
зарарли одатлардан кечиш
кўнглига хуш келган ишлар бил-
ла шуғулланишнинг натижаси
аъло бўлади. Сигирлар учун энг
яхши даво дўстлари давраси-
дир.

ЭГИЗАКЛАР (21.5-21.6)
Эгизаклар асосий дик-
қатларини қўл, ўпка ва нафас
олиш тизимига қаратишлари
керак. Улар одатда касалликни
ҳаводан ва нафас олиш йўллари
орқали юқтирадилар. Грипп эпи-
демияси тарқалганда шу касал-
ликка чалиниш эҳтимолилари бор.
Уларда модда алмасшинуви жуда
суст кечади. Энг заиф аъзолари
асаб тизими бўлиб ухлай олмас-
лик эгизакларга хос хусусиятлар-
дир. Уларни даволаш жуда қий-
ин кечади. Чунки, улар ўзларича
хар хил дориларни аралаштириб
ичаверишади ёки даволашни
бутунлай ташлаб қўйишади. Эги-
закларнинг назарида энг зўр
дори ҳалдорилардир. Чиндан ҳам
оддий ҳалдорилардан улар дар-
ров тузалишади.

Маслаҳат: Кўпроқ ухлаб, хор-
дик чиқариш бошқа бурждаги-
ларга қараганда эгизаклар учун
жуда муҳимдир. Куёш ва тоза
ҳаво остида дам олишнинг таъ-
сири каттадир. Эгизакларга нуқ-
тали ўқалаш, нина санчиб да-
волаш яхши фойда қилади.
Ушбу йилда йога, мануал даво-
лаш, ўқалаш, тозаловчи муола-
жа, нафас олиш йўллари маш-
қлари билан кўпроқ шуғулла-
нишлари зарур. Шунингдек,
соғлом ҳаёт кечиришга интилиш
зарурдир.

ҚИСКИЧБАҚА (22.6-22.7)
Бу бурж вакиллари
"Ичимдан топ", - дейдиган, сир-
ли инсонлардир. Шубҳа, вахи-
ма остида безовта яшайдилар.
Доимо уларнинг қаеридир оғриб
туради. Ташқи муҳитга таъсир-
чан бўлишади. Ожиз жойлари
кўкрак қафаслари, ўпка ва ошқ-
озонидир. Қисқичбақалар ўта
инжиқ, шу боис, улар ўзларида
йўқ касалликлар билан ҳам
оғриб қолишлари мумкин. Улар
касалликни жуда ёмон ўткази-
шади.

Маслаҳат: Ўз ҳис-туйғуларини
жиловлашга ўрганиш зарур.
Кўпроқ ҳаракатда бўлиш лозим.
Тузланган таомлардан сақланиш
шарт. 2004 йилда қисқичбақа-
ларга ўз кўринишларига эътибор
бериш, лекин меъёрни унут-
масликлари маслаҳат берилди.

Маслаҳат: Сиз яхшиси қадимий
усул, табиий гиёҳлар ва
асал билан даволанганингиз
маъқул. Касалликларнинг олди-
ни олиш учун кўпроқ табиат
бағрида бўлиб, куёшда тоблани-
нгу, умуртка погонаси учун
гимнастика машқлари билан
шуғулланинг. Қатъий парhez
шарт эмас. Юрак ва ошқозонин-
гизни яхшилаб даволаш учун
мунтазам равишда ҳаммомга
борганингиз маъқул. Табиий
ўтлар дамламасини кўпроқ ис-
теъмол қилинг. Шунингдан
ки, саломатлигингизни тиклаш-
да ва мустаҳкамлашда куёш ва
табиатнинг фойдаси беқиёсдир.

АРСЛОН (23.7-23.8)
Арслонлар улкан куч-
қудратга эгадилар. Шу-
нинг учун улар гарчи кайфият-
лари бузуқ бўлса-да, ажойиб
кўриниш улар учун оддий ҳол.
Ўз кучларига ортиқча ишониш
арслонларни юрак томири ка-
салликлари тизими бузилиши-
га олиб келади. Умуртка, бел
ва оёқлари оғришдан соғлиги-
да муаммолар пайдо бўлиши
мумкин. Ҳар қандай касаллик
қанчалик оғир бўлмасин, арс-
лонлар тезда соғайиб кетди-
лар.

Маслаҳат: Сиз яхшиси дори-
вор гиёҳлар ва асал билан да-
воланинг. Касалликнинг олдини
олиш учун табиат бағрида,
куёшда тобланиб умурткани
мустаҳкамлайдиган машқлар бил-
ла шуғулланинг. Саломатли-
гингизни мустаҳкамлашда куёш
ва табиатнинг фойдаси беқи-
ёсдир.

БОШОҚ (24.8-23.9)
Бошоқлар ўз соғлиқла-
рини ниҳоятда авайлаша-
ди. Уларнинг кайфияти кўпроқ
ичак ва ошқозон фаолиятига
боғлиқ бўлади. Бошоқ учун
нома истеъмол қилаётгани мум-
кин эмас. Асосийси таомлари
янги тайёрланган ва сифатли

бўлиши керак. Ўз ишларига нис-
батан ўта масъулиятни ҳис
этишлари боис, бошоқларнинг
асаблари тез толиқади. Бемор
бошоқлар шифокорни эътибор
билан танлашади ва кунт билан
даволинишади.

Маслаҳат: Бошоқларга дори-
вор ўтлар, умумий ўқалаш, сув
муолажалари катта ёрдам бера-
ди. Ҳадед шифокорларга бо-
ришлари унча шарт эмас.

ТАРОЗУ (24.9-23.10)
Тарозу коинот билан ер
қуввати мувозанатини
сақлаб турадиган бурждир.
Уларнинг соғлиқлари жуда
яхши. Тез касалга чалиниб, тез
соғайиб кетадилар. Тарозу бур-
жидагиларни бел, буйрак ва
уларга боғлиқ аъзолари безов-
та қилиши мумкин. Териси
жуда таъсирчан бўлиб, сал оғир
иш қилишса буйракка қўшимча
оғирлик тушади. Иккинчи но-
зик жойи гормон ишлаб чиқа-
радиган тизимларидир.

Маслаҳат: Қонингиз таркиби-
даги қанд миқдорини кузатиб
боринг. Мунтазам равишда ис-
сиқ ва совуқ душ қабул қилинг.
Асаб тизимини чинқиртирадиган
машқларни бажаринг. Шуни
унутмангки, арзимеган майда-
чуйдаларга асабингизни буз-
масликка ҳаракат қилинг.

ЧАЁН (24.10-22.11)
Чаён буржидагилар
жуда кучли бўлишади.
Чаёнлардаги касаллик тиббиёт
китоблари дастуридагидек бир
маромда кечади. Улар кўпинча
жинсий касалликлардан азият
чекишади. Улар ўз руҳий ва жи-
соний жиҳатдан ўзларига ҳаддан
ташқари ишониб юборган тақ-
дирларидagina ҳаётларида му-
аммолар туғилади.

Маслаҳат: Сиз турли сабза-
вот, мева ва дармондориларга
муҳтожлик сезасиз. Лекин, су-
юклик миқдорини камайтири-
шингизга тўғри келади. Соғлом
ҳаётингиз еб-ичишингиздаги
меъёрга боғлиқ. Чаён ҳар қан-
дай касалликка чалинганда ал-
батта шифокорга бориши шарт.
Тоza ҳавода, табиат бағрида до-
имо сайр қилиш асосий ширин-
гизга айланиши керак.

ЎҚОТАР (23.11-21.21)
Ўқотарлар қаттиқ ка-
сал бўлишса-да, лекин, асорат-
сиз тузаладилар. Оёқ томирла-
ри, жигар, мускул тортиши му-
аммолари эҳтимоли бор. Ҳам-
ма жиддий касалликлар ўқотар-
нинг белидаги оғриқдан бош-
ланади.

Маслаҳат: Сиз яхшилаб ша-
моллатилган хонада ухлаб дам
олишингиз керак. Қонни тоза-
лайдиган ва сийдик ҳайдайдиган
ўтлардан ичиш тавсия қилинади.
Шунга қарамай ўқотарлар ўз со-
ғлиқлари ҳақида қайғурдилар.
Аммо, ўз кучларига ортиқча
ишонмасликлари керак. Агар
сиз табиий даволашларга
ишонмасангиз олий маълумот-
ли тиббиёт мутахассисига уч-
рашингиз мумкин. Парhezга
риоя қилганлар учун йил муваф-
фақиятли кечади.

ТОҒ ЭЧКИСИ (22.12-20.1)
Тоғ эчкилари жуда ин-
жиқ феълли беморлардир. Унча-
бунча нарсага ишонишмайди.
Шифокордан шубҳаланувчи бе-

морларни қандай даволаш мум-
кин? Бунинг устига уларда жид-
дий касалликнинг белгилари
сезилиб турган бўлса. Уларда
ошқозон ости безлари, бўгин
касалликларига мойиллик бор.
Шунингдек, ошқозон яраси, туз
ийгилиши, тромбозлибт бил-
лан оғришлари мумкин. Тоғ эч-
килари ҳар қандай вазиятда
ҳам ўзларининг чидамлиги
билан бошқа буржлардан аж-
ралиб туришади.

Маслаҳат: Тоғ эчкиларининг
асосий ғаними захлик ва совуқ-
ликдир. Булар келтириб чиқа-
радиган касалликнинг олдини
олиш учун ўқалаш амаллари,
гимнастика машқлари ва дар-
мондорилар зарур. Тоғ эчкиси
кўнгилсизликларни унутса со-
ғлиги жойида бўлади. Тоғ эч-
килари йил давомида ҳаётдан
завқланиб, кўтаринки кайфият-
да яшасалар соғлиқларига оид
муаммолар уларни безовта
қилмайди.

ҚОВГА (21.1-19.2)
Қовгалар даволаш
бошқа бурждагиларга
қараганда анча қийин кечади.
Улар жиддий касалликнинг бел-
гиларига кўп ҳам эътибор бе-
ришмайди. Аммо магнит бўри-
ни ёки момақалдирокдан ол-
дин ҳолсизланиб қолишади.
Қовгалар даволаш усулларига
ишонимсиз-да, шифокор
кўрсатмасини аниқ бажаради-
лар. Уларни юрак, хасталиқла-
ри, кўз оғриқлари ва қоннинг
нотўғри айланиши безовта
қилиши мумкин.

Маслаҳат: Бу бурж вакилла-
рига чекиш мутлақо таъқиқла-
нади. Доривор ўтларнинг дам-
ламаларидан ичиш тавсия эти-
лади. Кўпроқ тоза ҳавода бўлиб
севган ишлари билан шуғул-
лансалар соғлиқлари меъёри-
да бўлади.

БАЛИҚ (20.2-20.3)
Балиқ буржидагилар
анча заифликлари билан ажра-
либ туришса-да, декин, улар
ҳар қандай вазиятдан тезда чи-
қиб кета оладилар. Дори-дар-
монлар уларга ё дарров таъсир
кўрсатади ёки умуман таъсир
қилмайди. Балиқлар умуртка
пағонаси касаллиги ва тери
касалликларидан азият чекиш-
лари мумкин. Бу бурждагилар-
га об-ҳаво кўпроқ таъсир қила-
ди. Асабдорини авайлашлари
зарур.

Маслаҳат: Касал балиқ тезроқ
соғайиши учун унга касал-
лик ҳақида батафсил маълумот
бериш лозим бўлади. Балиқ-
ларни иридодиагностика бил-
лан даволаш кўпроқ фойда бе-
ради. Чарчок ва ҳолсизлик сиз-
нинг кўринишингизда яққол на-
моён бўлиши мумкин. Овқат-
ланишда меъёрни сақлашга
ҳаракат қилинг. Касалликнинг
олдини олиш учун шифокор
қабулига бориб туришингиз
шарт.

***
Ҳар гал шифокор ҳузурига
боришдан аввал колдузлар
башорати билан танишиб
қиқсангиз, муаммоларин-
гизга бошқача ёндашиб,
тезда чорасини ҳам топа оли-
шингиз мумкин. Касалликни
даволагандан кўра, олдини
олган маъқулроқ.

БАСИРА тайёрлади.

ҚАСАМИГА СОДИҚ МОМО

Сизларга сўзлаб бермоқчи бўлган ушбу воқеа шу яқин кунлар ичида поёнига етди. Қаҳрамон онаминг холаси Холчучук момо ёшлигидан синглиси билан жуда кўп қийинчиликларни, очликларни кўриб ўсган. Турмушга чиққач, бирин-кетин фарзандлар кўрган. Бу орада синглисими турмушга чиқиб, у ҳам икки қиз ва бир ўғил кўрган. Холчучук момо синглиси ва кичик жиянидан бевақт айрилди. Синглисининг икки қизи Хосият ва Ойдин етим қолди. Улар жуда ёш эди. Етим қолган икки қизга Холчучук момо бор меҳрини бериб, улғайгунча қараб юрди. Қизларни турмушга беришда отаси ва ўғай онасига ёрдам берди. Икки қиз ҳам оилали бўлди. Болалик бўлишди. Бу орада Холчучук момомиз ҳам бирин-кетин қиз узатиб, ўғил уйлаб бўлганди. Не-варалар кўрди. Синглисининг қизи, Хосиятнинг бешинчи фарзанди 3 кило-ю 600 грамм, соғлом ўғил туғилди. Она ҳам соғ эди. Орадан 6 кун ўтиб, чақалоқни олиб кетиш учун гувоҳнома олиб келишди. Исмини Отабек деб қўйишди. Лекин гувоҳнома-ни олиб келгунча боланинг онаси тўсатдан ҳаётдан кўз юмди. Ҳаммани бир савол қийнарди: "Нега ўлди?" Дўхтирлар ҳам экспертиза ўтказди. Сабабини топа олмади. Қариндош-уруғлар Хосиятнинг ўлимидан куйар, уни кечанига дунё юзини кўрган, бугун эса онасидан айрилиб оч қолиб йиғлаётган боласига ҳеч ким ачинмасди. Қайтанга гўдакни айблаб: "Шум қадам!", - деб қаргаганлар ҳам бўлди.

Холчучук момо бундай қилмади, болани ўз бағрига олди. "Ўзим боқаман. Ахир жигаримнинг боласи-ку!", - деди. Таниш билишлар "Ёшингиз бир жойга бориб қолган бўлса. Бола боқиш осон иш эмас. Бунинг қанча азоб-кубатлари бор. Касал бўлиб қолса нима қиласиз?", - дейишди.

Холчучук момо шундай деди: "То тирик экман, шу болани ҳеч кимга хор қилиб қўймайман. Агар худо умр берса, уни боқиб, ўстираман. Уйли-жойли қиламан. Эй Худо, мана шу одамлар олдида онт ичдим. Шу онтими анд этмагунимча менга умр бер", - деб онт ичган экан. Ёши 60 га бориб қолган одам учун катта бардош, катта матонат керак эди. Холчучук момо Отабекни эчки сути билан боқа бошлади. Қанча бедор тунларни, оғир беҳаловат кунларни ўтказди. Отабек

ўтирса ўтирди, юрса юрди, югурса югурди. Бир сония ҳам қаровсиз қолдирмади. Отабек мактабга чиқиб, ўзини эплагунча меҳмондорчилик нима, тўй нималигини билмади. Отабек ўсиб улғая борди. Момони эса қарилик юки аста-секин боса бошлади. Касалхонада ётган вақтларида ҳам фақат Отабекни ўйларди. Дори-дармоннинг ҳеч фойдаси бўлмади. "Энди ўламан. Отабек нима қилади?" - деган ўй-хаёллар қийнарди. Бора-бора тўшакка миҳланиб, ётиб қолди. Ўшанда бола 13 ёшга тўлганди. Момо шу ётишда 10 йил ётди. Бола эса 2003 йил 23 ёшга тўлганди.

Бир куни момо: - Азизларим, менинг вақт-соатим етганга ўхшайди. Мана Отабек ҳам уйланиш ёшига етди. Энди уйлантиринглар, тўйини кўрай, кейин ўлсам ҳам армоним йўқ, - деди. Тўйга тайёргарлик бошланди. Келин қидириб кўп эшиклар қоқилди. Лекин ҳеч ким қиз бергиси келмасди. Сабоби: "Эртага Холчучук момо ўлиб-нетиб қолса, икки ёш оила қуриб, ҳаётнинг оғир-енгилига чидаб кета оладими-йўқми?" - деб ўйлашган бўлса керак.

Момонинг аҳволи ёмонлаша бошлади. Болаларининг боши қотганди: "Нима қилиш керак?" Тўйни бошлайлик дейишса, онанинг аҳволи оғир... Ниҳоят нариги қишлоқдан келин топилиб, иш сал битай, деб турибди. Ўша куни Холчучук момо оғирлашди. Болалари: "Бўлди, Отабекнинг тўйи энди онамга армон бўлиб кетади", - дея афсус чекишарди. Лекин бундай бўлмади. Момонинг юраги уриб турарди. Сув ҳам ичмасди, овқат ҳам емасди. Оғзидан қошиқда сув қўйса ютмасди. Шу алфозда яна 7 кунни ўтказди. Еттинчи куни кеч соат 6 ларда аста-секин ўзига кела

бошлади. Кўзини очди, қўлини қимирлатди. Кейин-аста битта-битта гапирди. Озгина сув, бироғина суюқ овқат ичди. Болалари, келинлари, набиралари ёнида парвона эди. Сўнг Холчучук момо: - Нариги дунёга бориб келдим. Ўзим ўрнимдан турдим, юрдим. Ҳовлига чиқиб, айландим. Дарвоза олдига чиқдим. Кўчада ҳам, уйда ҳам ҳеч ким йўқ эди. "Болаларим қайга кетган? Одамлар нега кўринмайди?", - деб ўйлардим. Санобар эсимга тушди. (Санобар катта қизи, мархума). Уни кўргим келди.

Аста йўлга чиқдим. Йўлда Файзулла поччани, Каромат холани (улар ҳам мархум) кўрдим. Улар уйга қараб кетишгаётган экан. Мен улар билан саломлашдим, сўрашдим. Уларга: "Сизлар нима қилиб юрибсизлар? Ахир ўлгансизлар-ку?" - дедим. Улар: "Ўлганлар ҳам шундай юришади", - дейишди. Мен йўлимда кета-вердим. Санобарнинг дарвозасига яқинлашдим. Дарвозадан ичкарига кирсам, ўзининг ҳовлиси эмас, бутунлай бошқа жой — жуда катта жой. Дарахтларда мевалар шундай чиройли, катта-катта бўлиб пишиб ётибди. Узумларни айтмайсизми? Дарахтлар тагида сўрилар бор. Турли гуллар чаман бўлиб очилиб ётибди. Димоғимга райхон иси шундай урилиб турарди. Сўриларда ўтирган одамлар жуда кўп эди. Ҳаммаси ўзимизнинг қишлоқ одамлари. Улар орасида қизим Санобарни, ўғлим Хошимини, бу дунёдан ўтган ҳамма ҳамқишлоқларимни, қариндош-уруғларни кўрдим. Улар мен борганим учун бир кўй сўйдди. Мен пиёз арчиб, тўғрадим. Улар билан бир ҳафта базм қилдик. Бу дунёнинг ишларидан, у дунёдаги савол-жавоблардан суҳбатлашдик. Мен улар билан биргалгимдан жуда хурсанд эдим. Кейин улар менга: "Сизнинг ҳали у дунёда

қиладиган ишингиз бор. У дунёдан қарздорсиз. Қарзингизни бўйнингиздан соқит қилинг. Сўнг келасиз", - дейишди. Мен: "Қанақа

қарз? Менинг ҳеч кимдан қарзим йўқ, кетмайман. У ерда фақат ётаман, юролмайман", - дедим. Улар менга Отабек учун эл олдида ичган қасамни тўғрисида эслатишди: "Сиз шу қарзингиз борлиги учун яшаб турибсиз. Агар Отабек бўлмаганда, сиз аллақачон бизнинг давраимизда бўлардингиз. Сиз қарзингиздан қутулиб келсангиз, етим боққанингиз учун тўғри жаннатга тушасиз", - деб менга бир эшикни кўрсатишди. Мен эшикдан ичкарига қардим. Уни сизларга таърифлаб айтиб беролмайман - тил ожиз", - дея сўзини якунлади момо.

Шундан сўнг болалар вазиятни тушуниб, тўйга тайёргарлик қўришди. Ҳамма ишни тез битиришди. Тўй ҳам бўлди. Келин келди. Тўйдаги ўйин-кулгунларни Холчучук момо кўзларини юмиб, хурсанд тинглаб ётарди. Эртасига элга ош тортилди. Уч кун ўтга, "жой йғиди" маросими бўлди. Маросим ўтгач, меҳмонлар тарқалди. Келин уч кун давомида "келин салом" қилиб Холчучук момонинг ёнида ўтирди. Чой бериб, қаради. Келиннинг ота-онаси момога: "Мана "жой йғиди" ҳам ўтди", - дейишди. Шунда Холчучук момо келинни, Отабекни, болаларини чақириб ҳамма яхши ниятларини, тилакларини айтди: "Отабекни сизларга топширдим. Уни сира ҳўрламанглар. Мен уни қандай яхши кўриб ардоқлаган бўлсам, сизлар ҳам шундоқ қилин-лар", - дея сақлаб қўйган нарсаларини берди. Отабекдан, ҳаммадан розилик сўради. Сўнг жони узилди. Сўзининг устидан чиққанидани, бу дунёнинг ҳамма ишини охиригача ниҳоясига етказгани учунми 83 ёшли Холчучук момо жилмайиб жон берди.

Буларни сўзлаб беришимдан мақсад, одам ўз олдига ниманики мақсад қилиб қўйса, албатта унга эришар экан. Менимча, бунга эришиш учун астойдил меҳнат қилиши керак. Мақсадимиз фақат эзгулик, яхшилик йўлида бўлсин...

Гулчехра ХОЛМИРЗАЕВА, Яқкабоғ тумани, Беш ўғил қишлоғи.

1954 йил 19 феврал кунги воқеа менинг ҳеч эсимдан чиқмайди.

Мен ҳикоя қилмоқчи бўлган воқеа куппа-кундузи тушлик вақти-соат 2 билан 3 орасида содир бўлган. Ўша мудҳиш воқеани эсласам, орадан 50 йил ўтганига қарамай, қалбим титроқдан жунбушга келади.

Уйланганимга ярим йил ҳам бўлгани йўқ эди. Авжи йигитлик даврим. Олтириқ туманидаги 13-ўрта мактабда ўқитувчи бўлиб ишлардим. Дарсларимни тугатиб велосипедда уйга келаётган эдим. Кундузи соат 2 дан 3 гача қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш бериларди. Радиони эшитиб келаётгандим. Йўлим катта ариқ ёнидан ўтарди. Устимда узун пальто. Ариқдан Олтириқ нефть тозалаш за-

водининг усқуналарини совутиш учун тўла сув оқарди. Ариқ устида йўлдан хонадонга кириш учун кўприклар бор эди.

Аниқ эслаймак, кўприк остидан 12-13 ёшлардаги қора бахмал тўн

ЧИҚҚАН ҚИЗ

кийган бир қиз отилиб чиқди-ю менга худди мушук сичқонга қандай ташланса, худди шу тахлитда ташланиб қолди. Қўли билан пальтомни ушлайман дедими, секин қўли сирғаниб ушлолмади. Кўркиб кетдим. Дарҳол велосипеддан тушиб атрофга қарасам ҳеч қандай жонзод йўқ. Дарҳол велосипедни миниб уйга етиб келсам оила аъзоларим овқатланишгаётган

экан. Менинг рангим оқариб кетганини кўриб хайрон бўлишди. Йўлдаги воқеани айтиб бердим-да, уйга уст-бошимни алмаштиргани уйга кириб ўйқилиб, хушимдан кетибман. Деразадан кўришиб югуриб киришса, мен жонсиз мурдага ўхшаб ётганмишман. У вақтларда "тез ёрдам" чақириб яхши йўлга қўйилмаганди. Маҳалламизда Мулла Орифбува деган дуохон бўларди. Шу кишини чақириб келишибди. Мулла эскича расм-русум билан дам солибди. Тунги соат иккиларда хушимга келибман. Эртасига эрталаб мулла толнинг янги очилаётган куртакли новдаларини олиб келиб танамга шип-шип уриб, дуолар ўқиди. Оёқларимдаги томирларим кўм-кўк бўлиб шишиб кетибди. Оғриқ зўридан додлайман, «Болта билан оёғимни

чоқиб ташланглар», -деб ялинаман.

Кечқурун мени туман марказидаги шифоҳонага олиб боришди. Бир ҳафта ўрнимдан турмай, қимирламай ётдим. Кейинчалик икки кўлтлик таёқда юра бошладим. Ўша ерда мендан олдин 3 киши ажинига чалиниб, ҳаётдан кўз юмган экан. Худога шукр, ҳозир ёшим 77 да, 27 неварга, 3 чеваранинг бобосиман. 9 фарзанднинг отасиман. Ҳаммаси ўқимишли, уйли-жойли. Лекин орадан ярим аср ўтган бўлса-да, ҳозир ҳам оёқ оғриғидан фориг бўлолганим йўқ.

Жамолиддин МАМАДОЛИМОВ, Олтириқ тумани, Поласон қишлоғи, Баҳор кўчаси, 5-уй.

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

Оила ва жамият

Фойдаланилмаган кўлэмалар таҳлил қилинмайди, муаллифларга қайтарилмайди, ёзмэ жавоб қилинмайди.

Газетадан кўчириб босилганда «Оила ва жамият» дан олинганлиги албатта қайд этилисин.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Қабулхона: (Тел. ва Факс) 133-28-20
 Табриклар, эълонлар: 133-04-50
 Бўлимлар: Оила -133-04-35, 134-25-46
 Бухгалтерия: 132-07-41

МАНЗИЛИМИЗ:
 Тошкент - 700000
 Амир Темура кўчаси,
 1-тоғ кўча, 2-уй.

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа компанияси босмахонасида чоп этилади. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
 Босишга топшириш вақти - 20.00
 Босишга топширилди - 21.00

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.

ХОМИЙ: «Матбуот таркатувчи» Акциядорлик компанияси

БУНА ИНДЕКСИ - 176
 Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 027-рақам билан рўйхатга олинган.
 Буюртма Г - 340. Формати А-3, ҳажми 4 табоқ.
 Адади - 18912
 Саҳифаловчи — Ш. БАРОҚОВ.
 Рассом — Н. ХОЛМИРЗОДОВ.
 Навбатчи — Т. НОРИМОВ
 Мусаҳиҳ — С. САЙДАЛИМОВ.